PROTESTANS PAP.

GYAKORLATI SZAKKÖZLÖNY.

Megjelenik havonként 2—3 iven.

Előfizetési ára:
egész évre 4 forint, fél évre 2 forint, negyed évre 1 forint. Egyes számok ára 40 kr.

Kiadók és felelős szerkesztők:
Lágler Sándor ev. pap, Kálmán Dezső ev. ref. pap,
Kölesden, Tolna vm.

Harmadik évfolyam. 12. szám. Kölesd, deczember, 1882.

Újévkor.

Sebes szárnyon repülnek napjaink,
Év évre múl, az idő elrohan.
Buzgó fohászra nyilnak ajkaink,
Szent trónusodhoz lépve, óh Uram!
Míg mindenütt enyészet ujja látszik:
Léted örök dicsőségben sugárzik.

Esztendeinkből egy ismét letűnt,
S öröme, búja eltemetve már.
Oh szent Atyánk; mi a mi életünk?
Mint pára, mely a semmiségbe száll.
Elhágy öröm, elhágy szerencse, hír itt:
A mult emléke elkisér a sírig.

A mult emléke van most is velünk,
És áldjuk azt a jóságos kezet,
A te kezedet, édes Istenünk,
Mely minket bölcsen s kegyesen vezet.
A jó napoknak Te voltál adója,
És Te voltál a bánat oszlatója!

S volt bánatunk egy éven át elég,
Örömünk napja sokszor elborult;
Szemünk könyekkel gyakran megtelék,
S a temetőn sok új sír domborult.
A csüggedésé lettünk volna menten,
Ha nincs vigasz, Atyánk, áldó kezedben!

Áldásodért esdünk, óh öntsd ki ránk,
Mert anélkül, óh Isten, elveszünk.
Oh szálljon fel egedbe szent imánk,
Hogy erős légyen szivünk és kezünk!
Taníts meg, bízni a te szent nevedben,
S hitünk tebenned légyen csüggedetlen!

Szüntesd óh Isten a sirók jaját,
Add oldalunkhoz a bízó reményt.
A szenvedőknek enyhítsed baját,
S az éjszakán gyujts a borúra fényt.
Leljen vigaszt az özvegy, árva Nálad,
S hitünk' nevelje a gond és a bánat!

Legyen a te védszárnyaid alatt
A mi egyházunk és édes hazánk;
Lakjék velünk áldott jóakarat,
Szent béke, jólét s jóság, jó Atyánk!
Buzgó fohászban, leborulva kérünk:
Adj ez újévben új áldást minékünk!

Sántha Károly.

Inditvány

a vasárnapok és ünnepnapok megszentelése tárgyában.

Társadalmunk jobbjai évek óta szomorúan tapasztalják, miszerint a vallási s egyházi közügyek iránti érdeklődés a nagy közönségben napról-napra lanyhul s ezen lanyhaság s elhidegülés leginkább abban nyilatkozik, hogy a keresztyén társadalom nagy része az isteni parancsolatok harmadikának meg nem tartásában túlságig könnyelmű s ép e miatt aggasztó következményekkel fenyegető szabadosságot fejt ki, t. i. a helyett, hogy a vasárnapi s ünnepnapi közös istentiszteletek alkalmával a lelkiekben épülni igyekeznék, ebéli kötelmeit nemcsak mulasztja, hanem azon kivül másoknak botrányul szolgáló foglalkozással vagy kárhoztatást érdemlő féktelen mulatozással tölti a szent vasárnapok s ünnepnapok jelentőségteljes idejét.

Ezen a társadalomra nézve akár valláserkölcsi, akár közegészségi s vagyonossági irányban végzetes eredményű baj és kóros állapot orvoslására — mint köztudomású — földkerekségünk minden műveltebb polgárosult államában egyletek keletkeznek, hogy úgy saját jó példájokkal, mint a czélnak megfelelő röpiratok terjesztésével, szóval minden tőlük telhető eszközzel a vasárnapok és ünnepnapok Isten parancsolta közmegszentelésén hathatósan közreműködjenek, s az e téren való vétkes s káros mulasztásokat minden lehető módon akadályozzák.

Kishonti ev. esperességünk hasonló körülmények közt hasonló nemes indoktól ösztönöztetve, nehány év előtt bizottságot nevezett ki oly czélból, hogy az esp. gyűlés előtt részletes véleményt mondjon az iránt: „mely intézkedések volnának czélirányosan foganatositandók a vasárnapok és ünnepnapok megszentelése s törvényszerű megtartása szempontjából?“ mely véleményadás azonban elmaradván, mi a kishonti ág. ev. esperesség lelkészei a f. év május 25-én Kokován tartott papi tanácskozmányunkban figyelmünket ezen közérdekű s nagyfontosságú tágyra fordítván, némely e tárgyra vonatkozó főpontozatokban megállapodásra jöttünk, s azoknak a legközelebbi esp. közgyűlésünk elé inditványként leendő beterjesztését elhatároztuk, mit kellő méltatás, figyelembevétel s intézkedés reményében tisztelettelteljesen következőkben adunk elő:

I. Kéressék föl jelen közgyűlésben főesperes úr, miszerint az egyes egyházakhoz körlevelileg lelkes és buzditó fölhivást intézzen a vasárnapok és ünnepnapok buzgó közmegszentelése tárgyában, mely fölhivás minden egyes egyházban ugyanazon egy meghatározott vasárnap reggeli istentisztelet alkalmával szószékből volna nyilván fölolvasandó.

II. Tiszai egyházrendezetünk 120-ik szakasza értelmében kéressék föl jelen közgyűlésben esp. felügyelő úr, szíveskedjék egyidejűleg főesperes úr ez ügyben fentjelzett kezdeményezésével, hivatalos megkereséssel, különösen az egyházfelügyelő urakra, s általában egyházmegyénk értelmiségére aként hatni, hogy ők magok jó példával járván elöl, a vasárnapokat és ünnepnapokat alárendeltjeik által is tartassák meg.

III. Tétessék kötelességökké az egyházmegye lelkészeinek,

hogy évente legalább kétszer tartsanak alkalomszerű beszédeket gyülekezeteikhez a vasárnapok és ünnepnapok megszentelésének szükségéről.

Mondassék ki jelen gyűlés által elv gyanánt, hogy a 3-ik parancsolat ellen gyakori vétségben találtató egyén sem alantabb fokú, sem felsőbb fokú egyházi hivatalt s tisztséget nem viselhet.

Keresse meg esperességünk megyénk hatóságát, miszerint az 1879. XL. t.-cz. 52. §. értelmében közigazgatásilag intézkedjék a vasárnapok és ünnepnapok megtartása iránt, különösen utasitsa a községi birákat, körjegyzőket s egyéb hivatalos közegeket, hogy vasárnap és ünnepnapokon a feleket magok elé ne idézzék, szóval hivatalos ügyleteikben a vasárnapi szünet ellen ne vétsenek.

Tétessék kötelességökké a presbyteriumoknak, miszerint egyházrendezetünk 96. és 97-ik szakaszai értelmében a vasárnapok és ünnepnapok megszentelése felett lelkiismeretesen őrködjenek, a mulasztókat vagy áthágókat előbb szeliden, majd szigorúbban is intsék meg, s ha szavuknak foganatja nem volna, a megyei hatóságnak jelentsék be, azok neveit pedig, kik ezután sem javulnának, hanem áthágásaikat akár vasárnapi tiltott foglalkozás, akár kicsapongó mulatozásban folytatnák, az egyház jegyzőkönyvébe irassák be, azon hozzátevéssel, hogy nevezettek egyházi tisztségek viselésére érdemetleneknek nyilvánittattak.

[illegible] Mondassék ki, miszerint a tanitó urak kötelesek a tanidő tartama alatt, kivált a nagyobb (3—6) osztályú iskolás gyermekeket a mindennapi reggeli, nemkülönben a vasárnapi és ünnepnapi istentiszteletre, az iskolaszobából — hol előlegesen imádkoztak, esetleg az illető ünnep s vasárnapi evangeliomi s epistolai szt. leczkét a tanitónak fölmondták — az istenházába szép rendben vezérelni, s őket a templom szorgalmas és illendő látogatására jóeleve szoktatni; a szünidők alatt pedig köteleztessenek a szülék gyermekeiknek vasárnap reggelen a tanitóhoz, illetőleg az istenházába küldésére, kötelesek levén azonkivül a presbyterek is erélyesen

szorgalmazni, hogy a nagyobb ifjúság kivétel és mulasztás nélkül vegyen részt az u. n. katechizátiókban.

VIII. Jelen esp. gyűlésünk terjessze föl ezen pontozatokat a kerületi gyűlés elé azon inditvány kiséretében, hogy necsak a többi esperességeknek ajánlja azokat, hanem értelmük szerinti feliratban az országgyűlésénél oda működjék, miszerint a vasárnapok s ünnepnapok kötelező megszentelése országos s részletes törvény által mielőbb szabályozva s biztositva legyen; mig azonban ez ohajtott czél eléretik, gondoskodjék kerületünk az egyetemes gyűléssel egyetértőleg népies, a vasárnapok és ünnepnapok megszentelése tárgyában irt olvasmányok s értekezések lehetőleg olcsó, illetve ingyenes terjesztése felől, mi a közérdekű s nagyfontosságú ügynek bizonyára jó szolgálatot fogna tenni.

Jegyzette Kokován, 1880. év május 25-én

Liszkay János sk.,
rimabrézói ev. lelk. s papi tanácskozmányi jegyző.

Fenti inditvány csakis e folyó év július hava 18-án tartott esperességi gyűlésünkön került érdemleges tárgyalás alá, s az akkori jegyzőkönyv 16-ik pont alatti határozata következőleg hangzik: „Az inditvány a kishonti esperesség közönsége részéről lényegileg elfogadtatik, mostani viszonyokhoz mért átdolgozás végett azonban Marton Kálmán, Skultéty Ágost, Kubinyi Gusztáv, Boczkó Dániel, Liszkay János és Farkas József urakból álló esp. bizottságnak újból kiadatik, jelentésök beváratván".

A „Protestans Pap" egyházi lapnak szives közlés s a mélyen tisztelt kartárs urak részéről tárgyilagos hozzászólás szempontjából küldöm a fent részletezett inditványt.

Rima-Brézón, 1882. október 6-án.

Liszkay János,
esp. jegyző.

Egyházi beszéd.

Karácsony első ünnepén.

(Alapige: Luk. 2: 1—14.)

Karácsont ünneplő hivek! Az emberiség nagy ünnepét ünnepeljük ma. Az újjáalkotásnak ünnepe ez. — Kez-

detben teremté Isten a mennyet és a földet. Mondá: légyen világosság, — és lőn világosság.

Az anyagi világ teremtése vala ez. — E napon, melynek emlékét ma ünnepeljük, teremté Isten a szellemi világot. — Ott a földit, itt az égit; ott a mulandót, itt a halhatatlant.

Ujra szólt az isteni parancs: légyen világosság — és lőn világosság. — A kis Betlehem virányait az Isten dicsőségének és szeretetének világossága sugározta be. — Az Ige lett emberré, hogy az ember az istenit felfoghassa, elsajátithassa és önmagában hordozhassa. — Az ember az Isten ábrázatját, melytől bűnei folytán megfosztatott volt, ismét visszanyeré.

A menny a földdel, Isten az emberrel összeölelkezett.

Ezért a kimondhatlan örömnek ünnepe ez. — A leginségesebb kunyhót és a legfényesebb palotát, — a koldúst és a királyt, — a szegényt és gazdagot egyaránt e kimondhatlan öröm részesévé teszi a karácson. — Ez a nap az, melyen megszűnik a rang, vagyon, állás és hatalom különbsége, s mindenki érzi, hogy gyermekké lett. Isten gyermekévé. — Ezen érzetet ez ünnepen még azok sem nyomhatják el sziveikben, kik e világ árjával úszva, az Istennel és istenivel nem gondolnak, — de e napon családot keresve, családhoz csatlakozva, — akarva, nem akarva, néma kegyelettel és mély áhitattal borulnak le a Betlehemben megszületett Istenember előtt, mert öntudatlanul érzik, mint nagy költőnk mondja, hogy az Ige, az Eszme megszületett,

Ténynyé lett, mit Mikeás próféta megjósolt, Isten által szólván: *„Belőled pedig óh Betlehem — Efrat, mely legkisebb vagy a Juda gyülekezetei között, származik nékem az, ki uralkodni fog az Izraelben, kinek ös és régi az eredete“*. (Mik. 5: 2.)

Az első karácson tehát a kis Betlehemben ünnepeltetett. — Ünnepelte itt maga az Ég, mely a földre szállott alá, midőn az Ur dicsősége körülfénylé a nyájaikra felvigyázó pásztorokat. — E karácsoni ünnep első szónoka maga az Ur angyala vala, ki a megijedt pásztoroknak mondá: *„ne féljetek! mert ime hirdetek néktek nagy örö-*

met, mely az egész népet illetendi". — Ez ünnep első énekkara a mennyből alászállott mennyei sereg sokasága vala, s az első karácson éneke ez: „*Dicsőség Istennek a magasságban és béke e földön kedvelt emberei között . . .*"

Ez idő óta a föld is megtanulta ünnepelni a karácsont. — E napokban, ez órában és e helyen jelenleg ünnepeljük mi is. — Ünnepeljük, mert Júda királya, az emberiség Üdvözitője, a bűnös lelkek megváltója megszületett. — S tudjuk és értjük-e, hogy miért kellett születnie? — Tudjuk-e, hogy miért született? — Fontos kérdés, de még fontosabb ránk nézve annak megértése. Maradjunk tehát e fontos kérdésnél s kérdjük:

Miért született a Krisztus?

Felelet: 1. Hogy az Istent megdicsőitse.
2. Az embereket kibékitse, — és
3. Az Istenhez visszavezesse.

1. Krisztus azért született, hogy az Istent megdicsőitse.

„*Dicsőség Istennek a magasságban*". Ezt énekli a mennyei kar Betlehem virányain. Dicsőiti az Istent, hogy a Krisztus születése által immár megdicsőittetett.

De vajjon mit értünk az Istennek megdicsőitése alatt? — Az Istennek tiszta ismeretét s e tiszta ismeret alapján az Istennek az emberi öntudatban működő valódi életét.

Az Istennek élnie kell. — Ha nem él — holt Isten az. Élnie kell az emberi szivben, az emberi szellemben, az emberi akaratban. — Éreznünk kell azt, mint egy bölcs mondá, hogy „van Isten bennünk". — Ez értelemben mondja Pál apostol, hogy az Isten velünk, mellettünk, bennünk és körülöttünk vagyon. — Ha mi Istenben nem élünk, — meg nem dicsőithetjük őt. — Kivülünk álló Isten lehet nagy, hatalmas, rettenetes, — de megdicsőitve nem lehet. — Ember az Istent csak akkor dicsőitheti, ha őt tökéletesen megismerte és megértette. — Istennek az emberben kell lakoznia, s az embernek Istenébe kell elmerülve lennie. — Ezen elmerülés az Isten

iránti tiszta szeretetben nyilvánul. Ezért mondja János apostol: „*az Isten szeretet és a ki szeretetben marad, az Istenben marad és Isten abban*“. (I. Ján. 4: 16.) Emberi hasonlattal élve: valamint a szülő csak akkor él gyermekeiben, ha ezek a szülék erényeit elsajátítva s gyermekeik boldogitását czélzó szeretetöket megértve, e szellemben futják meg éltök pályáját; úgy az Isten csak akkor él gyermekeiben, az emberekben, ha ezek benne, vele és általa élnek, hatnak, alkotnak és gyarapitanak. Az emberiségnek ismernie kell az Istent, mint mindenható teremtőt, mint bölcs kormányzót és mint szerető nevelőt.

Ez az Istennek megdicsőitése.

De kérditek: hát Krisztus születése előtt nem ilyennek ismerte-e Istent az emberiség? Felelem, hogy nem. Mert, milyen vala a pogányság? Pál apostol úgy rajzolja őket, hogy bölcseknek vallották magokat és megesztelenültek. „*Fölcserélték az elenyészhetlen Isten dicsőségét a mulandó embernek, szárnyasoknak, négylábúaknak és mászóknak képével, — az Isten igazságát a hazugsággal cserélték fel és szolgálták a teremtményt a Teremtőnek mellőzésével*“. (Róm. 1: 22—25.) Tehát bálványimádók valának. Az Isten ösmerete nélkül lehetett-e itt szó az Isten megmegdicsőitéséről?

De mondjátok: Izráel azonban csak ösmerte az Istent. — Igen, de csak mint a világ teremtőjét. — Hite és felfogása szerint Isten teremté a mindenséget. De Istenénél, mint teremtőjénél megállapodott. — A zsidóság Istene az általa teremtett világon kivül álló lény. — Élő, de az ember sorsát nem intéző Isten. — Ezen Isten vala az Ur, a zsidók pedig szolgái. — Innét az Ur előtti szolgai rettegés. A zsidóság félte, de nem szerette, nem szerethette Istenét. Áldozatok által csak rettegéssel közeledhetett ama Istenéhez, ki az apák bűnét a gyermekeken harmad s negyedizig büntette. Az ember élete folytonos félelem és rettegés. — De, hol az Isten, mint rettenetes Ur, az általa alkotott világ felett és az embereken kivül létez csak, de az emberi életnek intézésébe be nem foly, az emberekkel, mint szerető atya és bölcs nevelő karöltve

nem jár, lehet-e ott az Isten megdicsőitéséről szó? — Téves vala az Istenről való fogalom, zavart és alapjában hiányos annak ösmerete, s igy megdicsőitve nem lehetett.

De megszületett a Krisztus. Az Ige testté lőn. Az, ki az Atya kebelén nyúgoszik vala, testet öltött magára. Az, ki visszfénye vala az Isten dicsőségének, megnyitá szent ajkait, s a mit hallott és a mit látott, azt közlé az emberekkel. Az ige, a melyet hirdetett, nem volt az övé, hanem azé, a ki őt elküldötte, az Atyáé.

S vajjon mit hirdetett? Azt, hogy Isten teremtett mindeneket. De ezen Isten nemcsak teremtő, hanem egyszersmind intéző, vezérlő Isten. — Ő általa vagyunk, élünk és mozgunk. Ő vezérli az ember sorsát és életét. Tudta nélkül egy veréb sem esik le a háztetőről, tudta nélkül egy hajszálunk sem görbülhet meg.

Ezen Isten tehát velünk és bennünk él. Ezen Isten továbbá a mi Atyánk, mi pedig gyermekei vagyunk. — Nem a rettegés, de a szeretet álláspontján állunk vele szemben. — Nem rettegjük, de szeretjük. — Krisztus tehát az Istent az emberekhez hozta alá, az embert pedig az Istenhez fölemelte. Az Istennek, mint atyának adott gyermekeket, és a gyermekeknek adott szerető atyát. — Ő, mint Atya a tökély, előttünk jár, hogy mint gyermekei kövessük őt. — Ezért mondja az Ur: *„Legyetek irgalmasak, valamint a ti Atyátok is irgalmas“*. (Luk. 6: 36.) — Ezért int: *„Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes“*. (Máté 5: 48.) — Ezért mondja Pál az Ur szellemében, hogy *„vetkezzük le az ó embert és öltözzük fel az új embert, ki Isten szerint teremtetett, ellátva igazságossággal és igazság szentségével“*. (Ef. 4: 22, 24.)

Midőn tehát a Krisztus az Istent, mint teremtőt, mint az ember életének bölcs intézőjét és szerető nevelőjét az emberiséggel megismerteté, megismerteté mint oly tökélyt, melyhez felemelkednünk s igy az Istent önmagunkba fölvennünk kell és lehet; egy szóval, midőn Istenről tiszta fogalmat és ismeretet adott az emberiségnek, ebben és ez által dicsőitette meg Krisztus az Istent. — Ezért mondja imájában az Ur: *„Ez pedig az örök élet, hogy Téged egyedül igaz Istennek ösmerjenek, és*

a kit küldtél, a Jézust Krisztusnak. Én e földön dicsőítettelek meg, a dolgot elvégeztem, melyet reám biztál, hogy elvégezzem. Kinyilatkoztattam a te nevedet az embereknek, a kiket adtál nekem a világ közül. Tiéid voltak s nekem adtad őket, s igédet megtartották, hogy egyek legyenek, mint mi". (Ján. 17.) Ezért született a Krisztus, hogy az Istent ily értelemben dicsőítse meg. De továbbá:

2. Krisztus azért született, hogy az embereket kibékítse.

„*Béke e földön*". — Igy hangzik továbbá a mennyei seregnek karácsoni éneke. De kérditek: hát Krisztus előtt nem volt béke a földön? Nem volt béke az emberek között? Felelem: kettős értelemben nem. Nem volt meg a külső béke, annál kevésbé volt meg a belső béke.

A pogány világ csak urat és rabszolgát ismert. E viszony még a családi kötelékben is fennállott. — A ház feje úr, a többi, még a nő és gyermekek is rabszolgák valának, kik a ház fejének akarata, szeszélye és önkényétől függtek. — A nemzeteket a gőg és felfuvalkodás jellemezte. Lenézték egymást. Egyik büszkén mondá: én görög vagyok; a másik fennhéjázva római polgárnak vallá magát. E lenézés és gőg nemzé az irigységet és gyűlöletet. — Irigység és gyűlölet azonban a békesség megölői.

Hát az Izrael? — Izraelt önhittsége vakitotta el. Ő magát feljebbvalónak, Isten kegyenczének, a világ legelső nemzetének s az Isten választott népének tartotta, a kit pedig nem ismert. Ő boldogságra vala hivatva, a többi kárhozatra. Erkölcsi tana ez vala: szeresd felebarátodat és gyűlöld ellenségedet. Felebarát alatt csak a zsidót, ellenség alatt a többi embereket értette. — Lehetett-e itt békéről szó?

De ha a világ nem ösmerte a külső, annál kevésbé ismerte a belső békét. — Nyerseség, durvaság, erkölcstelenség, dorbézolás, kicsapongás és az őrültséggel határos vakság jellemzé a Krisztus előtti emberiség életét. A pogányok a teremtményt imádták a Teremtő helyett. Az

Izrael is az Isten igazságát hazugsággá változtatta, midőn Istenében nem Atyát, hanem csak urat ismert. Áldozatok útján, csak rettegés és félelemmel közeledhetett ezen Urához. — A bűn tudata, melytől senki sem szabadulhatott, keserité meg a legjobbak életét is. — Kétségbeejtő vala életök, még kétségbeejtőbb haláluk.

De eljött a Krisztus, kezében a béke pálmaágával. Lebontá a népek között fennálló válaszfalat, midőn mondá: *„egy a ti teremtőtök és ti mindnyájan testvérek vagytok“*. Elenyészteté az Ur és szolga közötti különbséget, midőn a családi élet kötelékében úgy a nőnek, valamint a gyermekeknek az őket megillető helyet kijelölé. A Krisztus szellemében irja Pál apostol: *„nincsen sem zsidó, sem görög, nincsen sem szolga, sem szabad, nincsen sem férfi, sem nö köztetek, mert ti mindnyájan egy vagytok a Krisztus Jézusban“*. (Gal. 3: 28.) A Krisztus eljött és lerontá az Isten és emberek közötti válaszfalat, midőn hirdeté: Isten a ti Atyátok, ti pedig gyermekei vagytok. Az Isten szeret benneteket, hogy ti is embertársaitokban szeressétek Istenteket, mint mennyei Atyátokat. — Ezért mondá: *„új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást, a mint én szeretlek titeket, hogy ti is szeressétek egymást“*. (Ján. 13: 34.) — A Krisztus eljött, és az ember lelkéről leemelé a bűn tudatának terhét, midőn meghalt az emberek bűneiért s föltámadott azok megigazulása végett. — Igy kibékité az embert önmagával, embertársaival és Istenével. — A béke honává tevé ez életet, és nyugodtá a halál óráját.

Ezért született a Krisztus, hogy az embereket kibékitse; azért született végre a Krisztus, hogy:

3. Az embereket az Istenhez visszavezesse.

„Béke e földön kedvelt emberei között.“ — Ez végszaka a mennyei kar karácsoni énekének.

Istennek kedvelt embere csak az lehet, ki az ő atyai kebelén nyugoszik, ki vele, benne és általa él; egyszóval: ki atyai akaratát érti, követi és teljesiti. — A mely ember nem teszi, az az Istennek kedvelt embere nem lehet. Ez világos és természetes.

Krisztus előtt ilyen vala az egész emberiség. Az Isten akaratát nem követte és parancsait nem teljesitette. Az akkori emberiség álláspontját gyönyörűen ecseteli az Ur a tékozló fiúról mondott hasonlatában. — Elhagyá az emberiség az atyai házat, — könnyelműen eltékozlá atyai örökségét. — Bolyonga távoli vidékeken és idegen földeken. S mentül messzebb távozék az atyai háztól, — annál távolabb állott az Isten képétől. Letépé magáról az isteni képet, nem akará ismerni Istenét, annál kevésbé akaratát. — Borzalom fogja el az embert, midőn olvassa Pál apostolnak az akkori emberiség jellemzését, hogy az emberek telve valának: *„mindennemü erkölcstelenséggel, gonoszsággal, kapzsisággal, rosszasággal, telve irigységgel, gyilkossággal, viszálylyal, csalárdsággal, kajánsággal, — oktalanok, hitszegők, szeretetlenek, könyörtelenek“* stb. (Róm. 1: 29.) — Lehetett-e ily emberiség kedves az Istennek? Szeretheti, kedvelheti-e a szüle engedetlen és romlott gyermekeit? Az emberek elhagyták Istenöket, s igy kedvesek előtte nem lehettek. De megszületett a Krisztus, hogy Isten és emberek —, az Atya és gyermekei között létező felbomlott viszonyt helyreállitsa. A tékozló fiút, az emberiséget bűnének s igy nyomorának öntudatára ébreszté s az atyai házhoz való visszatérésnek vágyát szivében fölélesztė.

Bűneimben elveszek! ezt érzé és mondá az emberiség. Visszatérek az Atyához, bevallom előtte, hogy súlyosan vétkeztem ellene s kérem őt: fogadjon ismét vissza atyai kegyelmébe.

De, hol a vezér, a ki őt vezesse? Hol az út, a melyen vezesse? Hol a kibékitő, ki nagy bűneit róla levegye s igy az Istennel kibékitse?

Krisztus a vezér, a kalauz, Krisztus az út, Krisztus a kibékitő, a közvetitő Atya és gyermekei között. Ő maga mondá: hogy Ő az élet, az út és az igazság, senkisem járulhat az Atyához, hanem csak ő általa. S hogy kibékitse az Istent az emberiséggel, ennek bűneit magára vevé, érettök szenvedett s adá magát Istennek kedves áldozatul. — Az Istennek szent akaratát kinyilatkoztatá, az Atyát szeretni, benne bizni és reményleni, parancsait szeretetből követni és akaratját teljesiteni megtanitá. S

igy visszaadván az emberiséget az Istennek és az Istent az emberiségnek, kieszközlé a lélek üdvét, hogy mindenki, a ki hiszen a Krisztusban s e hite szerint él, el ne vesszen, hanem örök életet vegyen . . .

Karácsont ünneplő hivek! Ezért született a Krisztus, hogy az Istent megdicsőitse, az embereket kibékitse és az Atyához visszavezesse. — Ily nagyjelentőségű ünnepet ünnepelünk mi ma. Az élet, a béke, az üdv ünnepe ez. De hogy azzá lehessen, az Istennek mi bennünk és általunk kell megdicsőittetnie. Megdicsőitjük, ha tiszta esméretébe elmerülve, akaratját teljesitjük, parancsait szeretjük. — Szeretjük és követjük azt, ki az egyedüli út az Atyához, — a Krisztust; hogy általa a békét érjük és nyerjük el itt alant, s a mennyei örök üdvöt, ha béfed a siri hant. Ugy légyen! Amen.

Thébusz János,
zólyomi ev. lelk.

Karácsonyi beszéd.

Luk. I: 68.

Áldott az Izráel Ura, Istene, hogy meglátogatta és megváltotta az ő népét.

E mai nap a világmegváltó születésének emlékünnepe. De emlékünnep ez kivétel nélkül minden keresztyén emberre nézve, megalázott lelki szabadságunk s emberi méltóságunk felszabadulásának emlékünnepe.

Jertek tehát üljük meg e napot hozzánk illő vallásos kegyelettel, hisz e nap — ismétlem — emberi méltóságunk felszabaditásának emlékünnepe . . . Egy a mi Atyánk az égben, mi pedig mindnyájan gyermekei vagyunk; tehát egyenlők s atyafiak az Ur előtt a szeretetben. Mint egy czélra törekvő atyafiak köszöntsük tehát egymást a testvériség hangján s kérjünk Istentől boldog karácsonyünnepet elsőben is egyházi, azután nemzeti életünkre.

Igen, boldog karácsonyi ünnepet!

Tudjátok, mit fogunk ezzel kérni?

Azt, hogy a magasságos Isten a kegyelem, megváltás és újjászületés áldásait, miként kétezer évvel ezelőtt a megalázott emberi lelkekre kiárasztá: árassza ki elhagyatott egyházi s pusztulásnak indult nemzeti életünkre is.

Mig ezekről elmélkednénk: teljesedjék meg lelkünk az elfogulatlanság s vallásos buzgóság érzelmével, hogy mai elmélkedésünk által is dicsőittessék Isten s növekedést vegyen lelkünk épülete.

* * *

A megváltó hároméves földi munkásságának eredményét egy ragyogó emlék hirdeti köztünk: az egyház, vagyis a sötétség uralma alól felszabadult lelkek társulata.

Az egyház tehát isteni alkotmány, közös kincse az egész emberiségnek. „Oly intézmény, mely áldó szárnyait két óriási világrészre terjeszti ki, a siron inneni s a sirontúli világra.“ Eredeti czélja az, hogy annak védszárnyai alatt az élet vándorai egymást kölcsönösen gyámolitva, vigasztalva haladjanak az élet pusztáján keresztül az igéret boldog országa felé ...

És most tekintsünk vissza a multra!

Az első keresztyének idejében alig volt rá eset, hogy az élet vándorának vigasztalás hiánya miatt panaszra nyiltak volna ajkai. Egy volt a czél előttök, egy volt a hit, egy volt az érzelem szivökben, s mint testvérek, egy atyának édes gyermekei éltek az egyház védő szárnyai alatt egymás mellett békében, boldogságban.

És most? most, fájdalom, a megváltozott korszellemmel együtt megváltozott minden. Ma már mondhatnók, a mennyi sziv, annyi hit, s a hány egyén, annyi különféle czél és érdek ... Az egyház igaz megvan, áll ma is; de az egyházi élet? fájdalom, alig nevezhető többé életnek ...

Beismerem, hogy szavaim kissé szokatlanok és talán élesek is; de nézzetek szét kérlek magatok körül, az élet tényekkel fogja azokat igazolni.

Ugy-e mi is atyafiak volnánk mindnyájan az Ur előtt? Nekünk is egy közös czél felé kellene törekednünk.

De hát törekszünk-e? Igen, törekszünk mi is mohó vággyal, sokszor egymást keresztülgázolva, saját aljas érdekeink felé; űzetve a nagyravágyás, fukarság, nyereségvágy undok szellemétől.

Olykor fájdalmas sikoltás üti meg füleinket ... széttekintünk s megdöbbenve látjuk, hogy szenvedő, elhagyatott emberek állanak előttünk az útfélen, kiket az Ur valószinűleg szivünk megpróbálása végett küldött oda ... és mi, mintha nem is egy pornak gyermekei volnánk, hideg közönynyel, szivtelen részvétlenséggel haladunk el mellettök. Ugy látszik napjainkban még a felebaráti szeretet is számit és csak érdekből osztogatja hitvány filléreit ...

Ime, Istennek hála, még úgy a hogy fennállanak ez őseink által emelt szent falak. Nem tagadhatni, hogy hol buzgóságból, hol megszokottságból, hol újságvágyból el is jövünk ide gyakran. Itt aztán éneklünk, imádkozunk, végighallgatjuk Isten beszédét, s a hallottakat néha tán magunkra is alkalmazzuk, és mégis, hol az eredmény, hol mindezeknek a gyümölcse?

Nincs sehol — sehol. Igen, mert az itt hallott igazságokat elfeledjük magunkkal az életbe kivinni, s mint nagybecsű szellemi kincseket a közforgalomnak átadni, hogy azok ott bennünket boldogitanának. Innen van aztán az a meddő, gyümölcstelen egyházi élet ...

Ti magatok itéljétek meg már most, nem méltán esedezhetünk-e a Megváltó születésének emlékünnepén Istenhez ekképen: Uram! terjeszd ki a te kegyelmességed s megváltásod áldásait elhagyatott egyházi életünkre, hogy születnék meg immár az Idvezitő a mi pusztulásnak indult lelkeinkben is, s lenne szegény szivünknek is boldog karácsonyi ünnepe.

* * *

Boldog karácsonyünnepet, vagyis más szóval a megváltás és újjászületés áldásait kell továbbá kérnünk nemzeti életünkre is.

Igen, mert nem csupán az egyháznak, de egyszersmind a nemzetnek is tagjai vagyunk. Ha egyházunk iránti kötelességeinket teljesitők, teljesitenünk kell nem-

zeti kötelességeinket is. Ki egyik iránt közönyös, közönyös lesz az a másik iránt is. Valóban szabályként kimondhatjuk, hogy a rossz hazafi, hitvány, meddő terhe az egyháznak is.

Vegyük ezeket komolyan gondolóra. Kétszeresen fontosak ezek ránknézve, kik minden rokon nélkül, elhagyatva, egyesegyedül állunk a nagy világ mozgalmas piaczán, mint valami tövéről lecsavart s a vihar által tovadobott élőfa, behajitva a sok idegen ajkú, szokású, s csak saját érdekeiket hajhászó népfajok tengerébe.

Nekünk e föld mindenünk. Minket e hazához drága emlékek csatolnak. E föld az, „melyen kivül nincsen számunkra hely; áldjon, vagy verjen sors keze, itt élnünk, halnunk kell“.

De hát kérdem, mi lehet az a szilárd alap, mely nemzeti fennállásunknak életfeltétele?

Ez, atyámfiai! nem a durva nyers erő, nem a kalászszal hullámzó ékes rónaság, nem is az aknák drága kincse... Ez, értsük meg jól! a kölcsönös egyetértés, az összetartó, egésséges nemzeti szellem, ügybuzgóság, áldozatkészség, és a mi legfőbb, az alapos erkölcsi vallásos képzettség. De hát vajjon megvan-e mindez közöttünk?

Itt felelet gyanánt engedjétek meg felmutatnom a vallásos-erkölcsi érzettel szemben azt a megdöbbentő szédelgést, corruptiót, jellemszegénységet, mely a társadalmat immár alapjaiban látszik aláaknázni. Engedjétek meg felmutatnom az ügybuzgósággal szemben azt a kétségbeejtő közönyt, önzést, mely saját érdekén kivül semmi más érdekért nem bir lelkesülni. A hazafisággal szemben azt a nagymérvű s immár üzletszerűvé vált kivándorlást, a jobb hazát keresők ezreit, kik előtt a hazafiság, nemzetiség magasztos fogalmainak semmi becse, értelme. Kik bujdosó madarak módjára ott keresik a hazát, hol a jólét napja ragyog. Nincs elég lelki erejök megküzdeni a nélkülözésekkel s a kedves szülőföld ismerős vidékeit a nyomor megpillantására elég gyávák elhagyni hűtelenül. S a kivándorlással ellentétben az úgynevezett proletarismus rohamos terjeszkedését s aljas üzelmeit.

Mind — mind szomorú jelenségek ezek, atyámfiai! szomorú kórtünetei az erkölcsök fokozatos sülyedésének.

Igaz, hogy viszonyaink sulyosak, helyzetünk leverő, a természet évről-évre mostohábban osztja áldásait, a közterhek majdnem elbirhatatlan teherként nehezülnek vállainkra... úgy anyagi, mint erkölcsi tekintetben pangunk, szegényedünk naponta; de hát érdemlünk-e jobbat, vagy legalább igyekszünk-e magunkat jobb sorsra érdemesiteni? Igyekszünk-e a nemzeti életet fejleszteni? teszünk-e csak egy üdvös, életrevaló intézkedést nemzetgazdászati, társadalmi életünk javitása, s a mi mindennek alapja, népiskolánk érdekében, hogy azokból idővel saját lábán járni képes mivelt, erkölcsös, hazát, egyházat hűn szerető lelkes honfiak kerülnének ki?

Valljuk meg, af.! mi mindnyájan hiányosak, fogyatkozásokkal teljesek vagyunk az Ur előtt.

Legyen azért e mai ünnepnap elsőbben is vezeklésnek, igen, mulasztásaink s hideg közönyösségünk feletti vezeklésnek napja.

Az Ur koronkint szól hozzánk követei által. Most áldásaival, majd csapásaival próbálgat bűnös zsibbadtságunkból fölriasztani. Ime a közelebb lefolyt években is elküldé hozzánk sötét arczú követeit. S mi lett az eredmény? Egy viharos csatatér, megnépesitve elhullt fiatal harczosokkal, s közöttök igen számosan elvérzett honfiaink felejthetetlen alakjaival... itthon pedig, bent e szegény hazában elégületlenség, drágaság, elemi csapások, az Urnak ezen gyászruhába öltözött angyalai jártak közöttünk fel s alá pusztitva, fenyegetve...

De jőjjön bár reánk a legbékésebb s legáldásosabb esztendő, az sem fog rajtunk segiteni semmit, ha hiányzani fog közöttünk a kölcsönös egyetértés, nemzeti szellem s a belső vallásos-erkölcsi képzettség... Ezek nélkül nem lesz közöttünk jólét, boldogság soha, s leszünk, mint eddig, ezután is más, elmaradásunkat ügyesen felhasználni tudó nemzetek szolgái, ne mondjam, idegen akaratnak vak eszközei...

Nagyszerű javitásokra, mondhatnám, gyökeres átalakitásra van tehát úgy egyházi, mint nemzeti életünknek

szüksége, ha azt akarjuk, hogy közöttünk is megszülessék a megváltó, s legyen szegény nemzetünknek is boldog karácsony ünnepe.

Készitsük, egyengessük tehát előre az útat, s okulva a multak keserű szenvedésein: ébresszük fel álmaiból az aluvó nemzeti szellemet. Ültessünk az utánunk jövő fiatal nemzedék szivébe új érzelmeket. A kedélyéletet fektessük új alapra. Társadalmi életünknek újjászületése égető szükség. Igen, újjászületése az érzelmeknek, ámde az igaz keresztyénség és evangeliom szelleméből.

Ily vallásos újjászületés nélkül nincs erkölcsi újjászületés, s erkölcsi újjászületés nélkül nem képzelhető virágzó nemzeti élet. Ez volt a dolgok folyamának útja, nem rég egy derék (cultur) nemzet szabadságharczának napjaiban. Ez legyen a mi útunk is.

Kövessünk el mindent, hogy a vallás, erkölcsiség és józan felvilágosodás minél nagyobb mérvben plántáltassék el közöttünk is. E közös czél felé törekedjünk mindnyájan.

Az érzelmek ezen átalakitása igaz, nehéz dolog, de nem lehetetlen. Az Ur minket nem fog elhagyni. Mi bizunk ő benne.

* * *

Minden idők és történetek bölcs Ura, örök Isten! Terjeszd ki reánk a te kegyelmességed áldásait! hogy születnék meg a megváltó a mi pusztulásnak indult egyházi s nemzeti életünkben is, s lenne valahára már annyi tenger szenvedés után szegény nemzetünknek is boldog karácsonyünnepe, hogy mi is az öröm s lelkesültség hangján kiálthatnánk fel a prófétával: „*Áldott az Izrael Ura, Istene, hogy meglátogatta és megváltotta az ő népét!*“ Amen. Sz. J.

Minden hiábavalóság.

Ó-év utolsó vasárnapján.

(Salamon Pred. I: 14.)

Salamon, kinek irataiból a mai szent leczkét s beszédem alapgondolatát meritettem, a lehető legnagyobb

mérvben élvezé egykor ifjúsága napjaiban az élet örömeit, élveit . . . Idők multával azonban, mint sokat tapasztalt bölcs, végigtekintvén életén s annak lezajlott örömein, igy sóhajtott fel bánatosan: „*Ugy látom, minden merő hiábavalóság a nap alatt!*“

Kérdem: ezen hanyatló év utolsó vasárnapja nem ugyane szavakat csalja-e ajkainkra? Mennyi élményt, mennyi különféle kegyadományt s vidám jó órát ajándékozott ez év minékünk? S ime most mindezeket magával ragadja a feledés országa felé . . .

Még nehány óra, nehány pillanat, s ez ó-év bucsút vesz tőlünk örökre, s holnap már, ha élünk, 188 . . t irunk életünk könyvébe.

Mielőtt azonban a régi mesgyét általlépnők, elmélkedjünk alkalomszerűleg s szivünk tanulságára a felolvasott igék felett!

* * *

Gazdagság, élvezet, dicsőség, e három földi jó az leginkább, mely után annyi sziv sóvárog, annyi elme küzd, rajong, epekedik éjjel és nappal, titkon és nyilván.

De hát kérdem: valódi, állandó javak-e ezek? Nem! Korántsem! mindezek csak oly átfutamló tünemények a világ szinpadán, melyeknek velünk együtt nincs maradandó lakozásuk. Vizsgáld meg a történelem lapjait, vagy körülötted a mindennapi élet szomorú jeleneteit, vagy az elpusztult gazdagok, hatalmasok élettörténetét, egy Nagy Sándor, Kroesus, Napoleon életének szomorú végét, mindezek hangosan fogják bizonyitani a megdöbbentő igazságot: gazdagság, élv, dicsőség a világ szülöttei, épen azért mind mulandók és hiábavalók.

Igen, hiábavalóság minden a nap alatt.

Elmélkedjünk tovább!

Ime, felmutatom előttetek a boldog családi életet, a kedves baráti kört. Ki merészelné tagadni, hogy itt a legtisztább, legédesebb örömök várakoznak

reánk?! Mily boldogság oly sziveket birni, melyeknek hűségére a sors minden változandósága között számithatunk?! S mily vigasztaló az a szenvedő lélekre, ha bánatát ily őszinte szivek előtt kisirhatja?! Egyiknek szeméből, a másiknak beszédéből, a harmadiknak egy meleg kézszoritásából kiviláglik tiszta, nemes lelke, őszintesége, bizalma. S itéljétek meg, nem többet ér-e ez minden mulandó földi kincsnél? Valóban családi élet, baráti kör minden földi javak legnemesebbike.

Hajh, de állandóság semmiben sincs a nap alatt. Felkeresi házunkat a rút félreértés, gyanakodás ördöge, s rohamosan feldúlja annak békességét. Majd benyit maga a halál angyala s elsötétül a boldog családi élet derűs ege, s az ágynak helyén, melyből még tegnap szeretteink vidám arcza mosolygott felénk, ma már sötét ravatal áll, s a házastársi, vagy baráti szép frigy szétdúlva, szétszaggatva, s az üres falak között nem marad számunkra más, mint a bánat és keserű könyhullatás . . .

Ime tehát még a földi javak ezen legnemesebbjei, a legtisztább örömnek ezen gazdag kútfejei is mind mulandók és hiábavalók.

Szinte hallani vélem ajkaidról e szót, k. ember: igaz, elismerem, hogy fény, gazdagság, dicsőség, családi kör bármily boldogságot igérjenek is, mind a világ szülöttei, tehát azok mind változékonyak, mind mulandók; de én nem is itt, ezekben keresem a boldogságot, hanem saját belvilágom szentélyében, melynek szent nyugalmát meg nem zavarhatja senki és semmi. Szép nézet! elismerésreméltó merész nyilatkozat!

Nézzünk tehát szemébe ez állitásnak, vizsgáljuk meg közelebbről a boldog kis világ titkait! Itt e szentélyben tanyáznak a gondolatok ezrei, melyek folyam habjaiként űzik, kergetik egymást. Itt születnek s váltakoznak az érzelmek, mint égen a napfény és felleg. Itt ezen szellemi kis világ tehát a mi igaz örökségünk, hová nem törhetnek be a nagy világ hiábavalóságai. Itt, itt vagyunk mi egyedül boldogok. Mert hát nem öröm, nem boldogság-e itt a bölcsek, nagy elmék irataiból az igazságot kutatni, fürkészni, s ismereteinket ekként szaporitani?!

Minden új ismeret új öröm, s minden új igazság felderitése egy-egy vivmány, szellemi nyeremény. Miként a mindenható Isten a nagy világ felett, úgy uralkodik az emberi akarat az ő kis világának tárgyai felett, tudja minden gondolat helyét; itt ront, amott rendez, majd terveket sző, a terv ténynyé lesz, s minden ily elért eredmény örömmel, élvezettel tölti be szivünket . . .

Hajh de kérlek mond meg, igazán biztos és állandó alapon nyugszanak-e mindezek? Nem! fájdalom nem! Lelkünk kis világa sincs kivéve a változandóság törvénye alól. Eljő p. o. hozzánk a kétkedés, hitetlenség démona, s sokszor egy egész élet szorgalmának gyümölcsét egyetlen tollvonással keresztülrántja. Vagy eljő egy lángszellem, erősebb fegyverzettel s bebizonyitja, hogy a mit mi eddig épitettünk, jónak s igaznak tartottunk, az mind csak álom volt és üres képzelgés . . . Majd benyit hozzánk a súlyos betegség, szétdúlja kiméletlenül a legszebb gondolatok műhelyét, az agyszerveket, s az egykor oly világos elmét sötét borongás szállja meg, s a nem rég még magas röptü lélek, mint a beteg madár megtörve, szárnyaszegetten hull alá a gondolatok világából . . .

Nincs tehát itt állandóság semmiben, hiábavalóság s s üres képzelgés körülöttünk minden — — s a lélek gyötrelme . . .

Minden?

Nem! Korántsem!

Tekints fel csak kérlek szenvedő ember hited szemeivel ég felé, s ott azonnal megtalálod a változhatatlant, az örökkévalót, ama legfőbb lényt, magát az Istent, s megtanulhatod, hogy minden, a mi van égen és földön, az az ő műve, hol rend, élet, célosság uralkodik, ott ő van; hol szépség, öröm, jólét honol, ott az ő áldásteljes kezeinek kell működni, melyek mindenkor ki vannak tárva az érző lelkek vigasztalására; hol zivatar, vész dühöng, ott van az ő védő szent karja, hogy a romok fölött új életet alkosson. Évek jőnek, évek tünnek, s az idők folyamán úszik az ő szerelme, mely mindig ugyanaz marad. Emberek születnek, emberek halnak el, s ime ott áll a bölcsőnél,

ott áll a koporsónál az ő örök hűsége . . . Int az időnek, s intésére eljő a vidám kikelet s virágba borul a téli sivatag . . . A testi élet naponta megköveteli a maga táplálékát, az éhezők szemei ő reá néznek és ő megnyitja a természet tárházát s megelégit minden élőt jóakaratából . . . Ha a nap leáldozott a láthatáron s az éj beboritja fekete fátyolával a földet s a nyugovók millióit, az Ur szemei őrködnek az aluvók felett, s ismét az Ur lehellete költi fel új reggelre, új életre őket. Fölvigyáz napjaira, hogy azok ki ne aludjanak, megszámlálja csillagait, hogy közülök egy is el ne veszszen, s ugyanazon órában felkeresi a magányának csendjében búslakodó özvegyet, ki neki szükségeit könyhullatások között panaszolja. Kiterjeszti védő karjait a játszó gyermek felett, ki az örvény szélén űzi pajzán játékait. Meghallja a jajszót, mely sebzett emberszivből felé emelkedik. Mily gazdag ő! Ég és föld az övé . . . Mily hatalmas! a mit akar, azonnal meglesz. Mily jó ő! Eget és földet csak azért teremtett, hogy mindenütt teremtményei legyenek, kikkel jót tegyen s gyermekei, kiknek örülhessen.

Ne csüggedj tehát, k. ember, mert, habár velünk együtt minden mulandó is a nagy világban, de láthatod, hogy a mulandóság szinvonala felett mégis él és uralkodik egy fővalóság, ki öröktől fogva változhatatlan volt s örökké ugyanaz marad.

E változhatatlan fővalóság neked is Atyád Istened. Igen, az Ur a változhatatlan fővalóság nekünk is Atyánk, Istenünk.

Ugyanazért, k. hivek! mint eddig, úgy ezután is Isten legyen a mi hitünk, reményünk horgonya mindenkor, a földi dolgok változandóságai között! Az ő szent nevében rekesszük be e már-már eltünő évet, az ő nevének segitségül való hivásával kezdjük meg az újat.

Igen! a ki Istennel kezd és Istennel végez, az semmi változástól nem félhet. Amen.

Szabó József,
szalonnai reform. lelkész.

Ujévi egyházi beszéd.

Alapige: Rom. VIII. 31: *„Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?*

A sebesen tovaszárnyaló időnek egy nevezetes fordulópontján állunk most, egy év éltünk képét ábrázoló szakaival ismét eltünt, s az újévnek első reggelét jó Istenünk kegyelme felderité reánk.

A sebesen tovaszárnyaló időnek 365 napjai repültek el tőlünk örökre visszahozhatatlanul, a szenvedés órái, melyek keblünkből jajokat sajtoltak ki, eltüntek; de eltüntek velek együtt az örömök is, melyek az életet kedvessé, igéző hatásúvá teszik.

Hosszú, kimondhatatlanul hosszú volt ez év azoknak, kikre mindennap új kinnal, új fájdalomteherrel nehezedett; rövid, észrevétlenül rövid azoknak, kiknek számára az öröm kelyhei mindég csordultan állottak.

E fordulati időponton, midőn az emlékezet tükre a multakat visszavarázsolja, félelem és remény egyiránt lüktetik sziveinket, a remény, ez az égi nemtő felhőtlen napokkal öröm s boldogságban tünteti fel jövőnket, a félelem csak fájdalom és búra gondol, s aggasztó szorongásaival borús képeket idéz minduntalan figyelmünkbe, a remény, ez az égi nemtő, irt csepegtet a fájdalom sebeire, szeliden letörli a bánat fájó könnyeit arczunkról, s edzett kebellel indit szemközt a jövővel, a félelem, ez a töprenkedés átkos magzatja, kivérzi a fájdalom behegedt sebjeit, megújitja a bánat kiapadt könnyforrásait s a rettegés kinaival ostromolja szüntelen keblünket.

E két érzemény, a szerént, minémű hatást gyakorolnak szivünkre, teszik életünket derült vagy borússá, békés vagy békétlenné, csendes vagy háborgóvá.

E két érzemény közül az egyik midőn a vénet megifjitja, a másik az ifjat megvéniti, az egyik midőn az életet örök tavasz viruló pompájában tünteti fel, a másik ugyanazt zordon tél halotti leplébe burkolja, az egyik midőn menny boldogságát termeszti szivünkben, a másik ugyanazt számüzi szivünkből.

E két érzemény közül az egyik a fájdalom ezen bús énekét: *„Könyhullatásim énnekem kenyerem éjjel-nap-*

pal", a másik az öröm ezen lelkesitő hymnuszát: „*Áldom az Urat, mig lészen életem*"; az egyik a kétségbeesés ezen szózatát: „*Átkozd meg az Istent és halj meg*", másik a veszélyben el nem csüggedő lélek ezen fohászát: „*Ha Isten velünk, kicsoda lehet ellenünk*" idézik e mai jelentékeny ünnepnapon a mi ajkainkra.

A bizalom és remény lelkesitő szózatával „*Ha Isten velünk, kicsoda lehet ellenünk*", üdvözöllek ez újév első reggelén titeket szeretett hiveim, s ezen szivet megnyugtató, lelket megillető szózattal, mint győzhetlen fegyverrel derekam átövedzve, kezdem meg újévi hivatalos-kodásomat.

Mindenható Isten dicsőitsd meg erődet erőtlenségünkben!

Mindenekelőtt jegyezzük meg, szeretett hiveim, mi az a magasztos és szent czél, mit az újév első napjának megünneplése által elérni óhajt a keresztyén világ.

Életünk minden szempillantása tanúja az örök gondviselés felettünk őrködő szeretetének, életünk minden eseményei e nagy igazságot hirdetik minékünk, egy láthatatlan isteni kéz megfoghatatlan, véges emberi értelem által fel nem fogható mély bölcsességgel rendel és intéz el mindeneket a mi javunk és boldogságunkra; ezen isteni kezet hálaadással csókolni, ezen atyai szeretetet imádva áldani rendeltetése e mai szent ünnepi napnak.

Idézzük elő figyelmünkbe a multat, tartsunk szemlét annak napjai, annak örvendetes mint szinte gyászos eseményei felett; kik a nyomor súlyos keresztjét emelték, kik a fájdalmak kinos ostromlásai alatt nyögtek, kik a paizsos férfiú, az inségnek sarczolását érezték; szintúgy, mint kik békés hajlékban, békés órák között édes örömpoharakat üritgettek, mint kik vidor s egészséges testtel bú nélkül munkálkodtak, mint kik az áldás és bővölködés jótéteményeiben részesültek, kénytelenek elismerni, hogy az Isten volt gyámolok, oltalmok és paizsok.

A szenvedőnek keresztjét ő könnyitette, hogy annak terhe alatt össze ne roskadjon, a Lázárnak kinjait ő csillapitotta, hogy szivét meg ne repesszék; az éhezőnek ő parancsolt csudásan, mint hajdanta Ilyésnek táplálékot,

hogy megelégedvén, dicsérje az urat és erősen elhidje, hogy az Isten közel van mindnyájunkhoz, a boldognak ő szaporitotta örömét, a vidornak ő adta az egészséget, a gazdagnál ő sokszorozta áldásait: ismerjétek hát el, hogy hajatok szálai is tudva vagynak nála, és szent akarata nélkül semmi rajtatok nem történik.

Az emberi élet ezernyi veszélyeknek van minduntalan kitétetve, veszélyei a természetnek, veszélyei a nyavalyáknak, veszélyei a társaságnak, mindmegannyi halálos ártalmak perczenként táboroznak körülötte. Az éhséget csillapitó egy falat, a szomjat enyhitő egy ital szintúgy, mint egy mérges állat csipése, vagy egy gyilkoló fegyver, percz alatt kettévágják az ember életének gyenge fonalát.

Háromszázhatvanöt napnak annyi millió életoltó perczei között, ki őrizte, ki védte, ki tartotta meg e gyenge életfonalat számunkra? A megdördült fellegekből czikázó tüzes villámnak, ki parancsolt oh ember, hogy porba ne sujtson? Ki parancsolt a nyavalyák legióinak, a rosszakarók életedre törő gonosz szándékának, hogy gyarló életed minden ártalmaktól megóva, az újévre megtartassék? — Ki vont oh ember fejed felibe védő, oltalmazó paizst, hogy ez újév első napjának világát megláthassad, hanemha azon láthatlan isteni kéz és örök szeretet, melynek gondviselésének éltünk minden pillantása tanúbizonysága?! Borulj hát az örök kegyelem zsámolyához s igazi buzgóság és az ihletett kebel szent érzelmeivel énekeld a hálaadó hymnuszt: *„Áldalak, hogy e megrepedezett nádszálat te eltörni nem engedted. Gyarló életem hiven vezérletted, melyet sok veszély megkörnyékezett“*. Rebegj hálaimát a bizalom ezen fohászával: *„Ha Isten velünk, kicsoda lehet ellenünk!“*

Hát azon örömökben, melyek kedvessé, igéző szépségűvé tették életünket, vajjon ki részeltetett bennünket? A házi békességet ki tartotta fenn szobánk négy falai között, a czivódás, viszálkodás angyalát ki űzte el hajlékinktól, a barátság poharait ki fűszerezte meg számunkra? A szeretet rózsalánczát ki vonta szorosbra a boldog házasoknál, hanemha azon láthatatlan isteni kéz és örök szeretet, melynek gondviselésének éltünk minden

pillantása tanúbizonysága. Borulj hát oh ember az örök kegyelem zsámolyához, rebegj hálaimát a bizalom ezen fohászával: „*Ha Isten velünk, kicsoda lehet ellenünk?*

És ti, kiknek szivetek gyásza puszta kietlenné tette az életet, ne felejtkezzetek meg róla, hogy az örök gondviselés, mint rózsabimbók közé töviseket, úgy szőtte éltünk örömei közé a fájdalom és keserveket; és hogy a bűtenger nem ragadt el, hogy a kin keresztje nem zúzott össze, sőt éltetek szövétneke, habár gyenge fénynyel, de világol e feltetszett új évben: kinek köszönhetitek, hanemha azon láthatlan isteni kéz és örök szeretetnek, melynek gondviselésének éltünk minden pillantása tanúbizonysága?! — Boruljatok hát az örök kegyelem zsámolyához e hálafohászszal: „*Ha Isten velünk, kicsoda lehet ellenünk?*“

Ti békételen zúgolódók, az Isten útaiban gáncsoskodók, kiknek ajkaikról a hálafohász nem, de az elégedetlenség átkos panaszai bő mértékben hangzanak — gondoljátok meg: az Isten se nem siet, se nem késik, de a büntető kéz elől, mely hajszálon tartja fejetek felett a lakoltatás fegyverét, soha el nem rejtőzhettek. Az áldás, kegyelem és jótétemény, melyet az ég harmatozott méltatlan fejünkre, hálára kötelez e mai szent napon mindnyájunkat, vegyük fel azért a hálaadás poharát, hálaadásnak áldozatjával áldozzunk szivünk teljességéből, hiszen tudjuk, ha velünk jó Istenünk, nem lehet senki ellenünk.

Most már ezen győzhetlen fegyverrel derekainkat körülövedzve, megerősitve, megbátorittatva menjünk szemközt e feltetszett újév bekövetkezendő napjai és történeteivel! Ha virágok és rózsák közt lappang a paradicsom kigyója; ha fájdalom és kin-pohárba rejtőzve próbálgat bennünket a kisértés angyala: ne felejtsük el soha: ha Isten velünk, nem lehet senki ellenünk.

Ha nemes munkálkodásunk közepett sárral bobál bennünket az emberi rosszakarat és hálátlanság; ha szeplőtlen erkölcsünket a rágalom nyelvével ócsárolja: ne csüggedjünk: a jó munkában Isten velünk, nem lehet tehát senki ellenünk.

Ha esdő szemeket emel reánk a pelengérezett ártatlanság, mely vérkönnyűivel a hatalom törvényszolgáit könyörületre nem birhatta: esküdjék bár össze ellene a gonoszok egész legioja: ne rettegjünk ügyét felfogni: az ártatlanság ügye magának az Istenségnek ügye: — ő velünk, — nem lehet tehát senki ellenünk.

Ha diadalzászlót lobogtatva felemelt fővel jár útczáinkon a bűn; ha a vallástalanság ördöge múló gyönyör s veszendő javakkal sziveket csábit közöttünk a gyehennára: ne féljünk összetörni e kigyó fejét: ha Isten velünk, nem lehet senki ellenünk.

Ha az igazság szent ügyét rosszakarat, ármány, cselszövény ostromolják: ne borzadjunk meg a bilincsektől, melyeket ezek kovácsolnak számunkra, maradjunk mellette halálig hiven: ha Isten velünk, nem lehet senki ellenünk.

Ha az irigység, gyűlölet, szeretetlenség megbotránkoznak életünkben, hogy a bűnnek térdet nem hajtunk, hogy a vétkes szokásokat szüntelenül ostromoljuk, hogy a balitéletek egész seregével szembeszállunk: nem félünk, nem rettegünk: ha Isten velünk, nem lehet senki ellenünk.

Ha megtornyosodnak fejünk felett a szenvedés fellegei; ha házunk békéjét felzavarja a czivódás angyala; barátaink szeretetétől megfoszt a félreértés ördöge; világi dolgainkban kárvallás, csapással látogattatunk, szivünk reményei sirba szállanak s a kinpohár megtellik számunkra: ne zúgolódjunk: ha Isten velünk, nem lehet senki ellenünk.

Ezen körülöttünk szeretettel őrködő Isten oltalma tartson meg és áldjon meg titeket új tagjai gyülekezetünknek, kik a mult évben született 49 csecsemők közűl ez újévet megértétek, ez hintse örömökkel pályáját azon 7 párnak, kik a házassági szent frigy által sirig tartó szövetséget kötöttek; ez az isteni szeretet boldogitsa azon 47 társunkat, kik bevégezték pályájukat.

Örök szeretet és kegyelem Istene! vedd kedvesen hálaáldozatunkat; adj köztünk teljesedést igéretednek: ha te vagy velünk, nem lehet senki ellenünk. Amen.

Kálmán Dániel.

Halotti ima.

(Öngyilkos ifjú nő felett, kinek 4 kis gyermeke maradt árván, s kinek gyászos elhalálozását sem övéi, sem ismerősei kimagyarázni nem tudták.)

Nagy Isten! világok Ura, ki szabad tetszésed szerint kormányzod az időt s kormányzod e földön parányi teremtményeidnek, az embereknek lépteit! Isten! kinek dicső világodban jóságodat szemléljük, bölcsességedet csodáljuk, s kinek kifogyhatatlan kegyelmed áldással hintegeti bűnös gyermekeid életösvényét: hozzád jöttünk, mint életnek és halálnak Urához, kérni téged, hogy szólj kegyelmet, tanits jóságodról, irgalmadról itt, e gyászosan sötét koporsó felett, melyben egy életének szebb korában állott, a földi élethez a női s anyai kötelességek által különösen lekötelezett, de mindezeket szeme előtt nem tartó öngyilkos keresztyén nőnek hideg tetemei nyugosznak.

Hát elveszett-e már a föld szinéről, hát ki lett-e már tépve az emberek kebeléből a hit, a te jóságod, bölcseséged és irgalmad szent hite, hogy oly sokan látják magukra nézve kietlennek ez életet; hogy oly sokan fordulnak napjainkban önkezükkel a legkiméletlenebbül — a te legdrágább ajándékod — az élet ellen?! Hová lészen igy azon kötelességek tisztelete, melyeket szemelőtt kell tartanunk, ha azt akarjuk, hogy kietlen pusztává ne legyen reánk nézve az élet? Mi lészen igy az emberiségből, ha közöttük még a nők is, még azok is, kiket gyermekeik érdeke, jobb jövőjüknek munkálása, tehát a szülei szent kötelesség sem volt képes visszatartani e földön; ha még ők is, kiket oly meleg, szerető szivvel, oly kitartással, a türelemnek oly nagy mértékével ruháztál fel, minővel férfiak csak ritkán birhatnak, ha még ők is, önmaguk emelik fel gyenge kezeiket éltük ellen?!

Hiszen ha az öngyilkosság bűnös gondolata akkor fogamzik meg az ember lelkében, midőn gonosznak láttatik néki a dolog, mely lészen a nap alatt; hiszen ha az öngyilkosságot egy olyan ember hajtja végre, ki fekélyekkel rakottan, évek hosszú során át hordozza vállain az élet kereszteit; ha egy olyan ember fordul

önkezével önélete ellen, ki egyedül állott e roppant világban, a kinek nem voltak édes gyermekei, a ki nem volt anya és nem tudta, mit tesz házastársnak lenni: mig az ilyeneknek elhatározását, mig az ilyeneknek bűnös gondolatát, kétségbeesését — bár menteni soha — de érteni lehet.

De hogy értsük meg oh nagy Isten! hogy értsük meg az előttünk koporsójában nyugovó keresztyén asszonynak gyászos cselekedetét? Hogy magyarázzuk ki magunknak annak okát, hogy ő, kinek mint feleségnek, mint négy gyermek édes anyjának, mint egy árva-özvegy szeretett leányának, testvérnek, rokonnak oly szép összeköttetései, oly szent kötelességei, s gyermekeinek növekedésével annyi édes és boldogitó örömei lettek volna e földi életben: önnön kezét emelte fel élete ellen? — Ha dologtalan lett volna s nem serény; ha csak hivalkodás, tunyaság, szóhajtás, perpatvar, gyűlölködés lett volna gyönyöre; ha anyagi gondok, nagy, terhes betegség, soha le nem küzdhető akadályokkal állták volna útját; ha ama gyarlóságoktól s azoknak sokszor oly gyászos és pusztitó következményeitől nem tudott volna másként szabadulni, mint csak a halálban: ekkor talán megértenénk, kimagyarázhatnánk halálának okát. — De igy, oh nagy Isten! a mint őt ismertük, tudva, hogy serény volt, szorgalommal forgott családja körében; tudva, hogy perpatvar vagy szeretetlenség nem háboritották családi békéjét; tudva, hogy mind férje, mind jó gyermekei, özvegy édes anyja, testvére, rokonai gyöngéden szeretve ölelték magukhoz: igy oh Isten! nem érthetjük, nem tudhatjuk, mi vitte őt arra, hogy véget vessen reményteljes földi életének!?

Te, oh mi Istenünk! ki sziveknek és veséknek vizsgálója vagy, Te ismerted őt egyedül igazán! Te tudod hát egyedül az okát gyászos halálának. — Oh te, ki életét adtad volt ő neki, te, a ki egyedül lehetsz birája is cselekedetének: légy kegyelmes hozzá, mint birája; légy irgalommal iránta s ne büntesd felettébb azért, hogy pillanatra elfelejtkezett kötelességeiről, elfelejtkezett arról, hogy ő anya és feleség, elfelejtkezett arról, hogy te vagy az életnek és halálnak egyedüli Ura.

Te, oh mi Istenünk, ki vigasztalásnak atyja vagy,

te, ki tudod, ismered a gyászos esemény által mélyen levert családnak fájdalmát, te jőjj el édes vigasztalásoddal a búsan könnyező szerelmesekhez. — Te vagy az özvegyek őrizője és az árvák atyja! Légy őrizője, légy atyja hát azoknak is, kik a koporsóban nyugvó után gyászos özvegységre, szomorú árvaságra maradtak el. — A bánatos férfi, az árva gyermekek (kik közűl egyiknek nem rég lett anyjává), az özvegy édes anya, a testvér és rokonok mind hozzád kiáltnak, mind te tőled kérik, te nálad keresik e gyász alkalomtól lesujtott szivökre az édes atyai vigasztalást. — Öleld fel hát őket atyai karjaidra. — Gyámolitsd mindenható erőddel erőtlenségüket, oltalmazd meg oh Isten! oltalmazd meg őket, családjukat, oltalmazd minden szerelmeseiket hasonlóan gyászos halálesetektől; adj nekiek hitet, adj bizalmat, erőt, kitartást az élet mindenféle küzdelmeihez, hogy téged féljenek, te benned bizzanak, hozzád forduljanak segitségért, küzdelmeikben, vigasztalásért minden bajaikban.

Azért a hitért, azért a rendületlen, minden veszélyeken és háborúságokon diadalmaskodó hitért s bizodalomért könyörgünk hozzád oh Ur Isten! mi is mindnyájan, kik e gyászos koporsó körében hozzád imádkozni összegyűltünk. — Oh légy velünk, légy gondviselőnk életútainkon. — Szent lelked vezesse kezeinknek minden cselekedeteit, kegyelmed áldja meg minden lépésünket, hogy sem mi, sem szerelmeseink ne lássuk gonosznak, ne lássuk kietlennek e földi életet. — Ha bánat, gyász s keserv lesz is osztályrészünk a jövő napoknak minden óráiban; ha inség és nyomor, betegség s gyötrelem keserű poharát adod kezeinkbe: ne engedd felednünk, hogy te vagy Isten egyedül, te vagy ura az életnek és a halálnak. — Adj nekünk is erőt az élet harczához, adj győzedelmet a nehéz küzdelmekben, hogy kegyelmed által vezéreltetve, nemesen harczoljunk s elvehessük kezeidből az örök élet hervadhatatlan koronáját. Amen.

Utóima:

Nagy Isten! Élet és halál szabados ura! a te végtelen s határt nem ismerő irgalmadba bizva bocsátjuk

el e földi porhazából önkényt s erőszakosan a sirok nyugalmába tért keresztyén nőnek gyászos koporsóját a halál útjára. — Halhatatlan lelkét fogadd irgalommal, porrészeit pedig őrizd meg a sirban az itélet napjáig. — Az utána búsan könnyező családnak légy vigasztalója, nekünk pedig Istenünk és Atyánk, az Ur Jézus Krisztusban! Amen.

Zsigmond Sándor,
h.-szoboszlói ref. lelk.

A szószék evangeliuma.

(Folytatás.)

Ujévi. (Máté V: 6. v.)

Boldog újévet kiván ma minden sziv; vajjon boldog lesz-e azt kérdezed? Igen boldog lesz:

I. az igazságot szomjazó;

II. a munkával táplálkozó;

III. a szeretettel áldozó — sziv.

Az önzés rakja le fegyverét; legyen uralkodó az ősi buzgóság, melynek keble kimerithetlen forrása volt az igazságért való lelkesülésnek! Jellem, becsületesség és képzettség foglalják el azt a polczot, mely hitben gazdag, szivben meleg, s legnagyobb nyeréségének tartja az istenszolgálatot a megelégedéssel.

Üdv a családoknak! a midőn munkára tanitják gyermekeiket!

Üdv az iskoláknak! a midőn terjesztik a Jézus világát és embert nevelnek!

Üdv minden iparnak, munkának! midőn megértették, hogy jólét teremthet szabad hazában szabad nemzetet.

Üdv a protestáns vallásszeretetnek! mely temploma mellé iskolákat emelt s azokat mint édes gyermekeit táplálja és melegiti.

Üdv minden jókedvű adakozónak; a midőn a férfi úgy mint a nő az Ur oltárára áldozatul hozza idejét, erejét, szorgalma gyümölcsét.

* * *

Vizkereszt I. (Luk. II: 41—52.)

Az iskola tanitson: I. az életnek; II. a mennynek.

Jézus nevekedett testben, igy fejlődik minden egyes gyermek; de hogy a testtel az életerő helyes arányban állhasson,

már az iskolában kell felébreszteni a jóérzést szorgalomra, munkaszeretetre.

Csak a mely iskolában a gyermekek nem bábok, hanem gondolkodni kezdő alanyok, csak ott találkozhatni öntudatos szabad polgárokkal, a kik munkájokban s meggyőződésükben olyan szilárd tőkét birnak, melyet sem el nem árverezhet, sem meg nem vesztegethet semmiféle ármány.

II. A vallásos alapon álló iskola nemcsak ismeretre juttat; de egyszersmind el is kisér életed folyamán egészen a mennynek kapujáig. Lélekben is nevekedni kell, és az emberi szellemnek legdicsőbb nyilvánulása a vallás.

Vizkereszt II. (János II: 1—12.)

Menjünk menyegzőre! I. Édenbe. II. Ide (templomba).

I. Az elvesztett paradicsomot a családi boldogság adhatja csak vissza. Ez az édenkertje, hol béke, öröm, szeretet virági virulnak. Szerető szivet keress, és akkor lesz kincsed, édened, s hogy megáldjon Istened, jőjj el ide templomába.

II. A sziv szerelmének égben kell köttetnie, hogy tartós, állandó legyen az. Itt hűséget bátran fogadj, mert a ki hű marad Istenéhez, attól nincs mit félned. De vallástalanul ide el ne jőjj, mert hűséget az nem fogadhat, a ki megtagadta az Urat.

* * *

Vizkereszt III. (Máté 8: 1—13.)

Jézus akaratja: I. Akarom tisztulj meg,
II. Hogy lehessen kedves dicséreted.

I. Nemcsak testben, hanem lélekben is tisztának kell lenni. Az ember egész élete legyen folytonos javulás, penitentia-tartás. Az Ur felkeresi a bűnösöket, hogy szeretettel újjászülje a tiszta életre.

II. Akaratja az, hogy ne csak ő általa, hanem minden egyes megtérő sziv által is dicsőség legyen Istennek.

* * *

Hetvened v. (Máté 20: 1—16.)

Az Ur áldása azon van, a ki
I. szeretettel veszi örökségét,
II. örömmel mutatja fel verejtékét, és
III. alázattal mondja dicséretét . . . köszönetét.

Gáncs Jenő, sz.-fehérvári ev. lelk.

Utmutatás.

(Folyt. és vége.)

B. — A rendes, és már actualitásban álló predikátoroknak tudományos, és tanulásbeli foglalatoskodtatásáról.

Szivbéli gyönyörűséggel telik el az ecclesiai főkormányszék, midőn látja, hogy a lelkészek nemcsak a legnagyobb szorgalommal készitették magukat szent hivatalukra, hanem hivataluk viselése közben valamint a papi, úgy egyéb tudományokban is kitetsző módon tökéletesitik magukat. Ezeket hát csak buzditó tanácsadásival kivánja segiteni, eleveniteni. — Dicséri papjaiban

1-ben is azt, hogy nem kényszeritésből való robotosai, hanem kedvvel szolgáló fiai Minervának. Meg van győződve, hogy a „literatura semmi kényszeritést nem szenved", s erőszakos módon nem lehet a tudományos kifejtődzéssel bánni; annyival inkább bizik a papok önmunkásságához. — Akarná mindazáltal

2. ha oly eszközök gondoltatnának, melyek a tudományos iparkodást elősegéllenék. Javasolja azért a traktusoknak, hogy közköltségen a hálai „Literatur Zeitung"-ot járassák, mely is a tractusban circuláljon; egy-egy tudósabb pap szedje ki és összegezze a jobb könyvek czimeit, melyekből megismerhetik a papok, hogy a tudományos előhaladás miként áll külföldön, és ott is micsoda szemmel nézik hazánk tudományos iparkodását. Ily segitő eszköznek tartja a hazai „Tudományos Gyüjtemény"-t is, melyet — többen összeállván — járassanak, melyből hazánk tudományos állapotát legjobban megismerhetni. Ide számlálja még a „Politikus Ujságok" járatását, melyek a jelenkor történetét irják s igen jó eszközök a már tanult historiai, geografiai és statisztikai tudományoknak kisebb-nagyobb mértékben való ismétlésére. Igy lehet megvetni a tractualis bibliothekának alapját.

3. Jónak találja a főkormányszék, hogy a papok azon praxisokat is leirják, melyet követnek a tudományokban való mivelődésükben. A mely textussal predikatiót irnak, azt az eredeti — zsidó vagy görög — nyelven is elolvassák, a könyvtárakban levő exegeták szerént „megrázogassák", hogy egyrészről a sz. irás eredeti nyelveiben magukat gyakorolják, más-

részről a legnagyobb exegeták után magukat tovább képezhetik. Legyen kötelessége továbbá minden papnak: hogy a bibliából minden nap bizonyos részeket elolvasson, ezzel szoktatja magát a biblia stylusához, azon evangeliumi és apostoli érzésekhez, melyek „religiosus charaktert nyomnak a szivbe“, és kimagyarázhatlan munkásságot adnak arra, hogy magát is azok szerint formálja, s hallgatóiba is azon szent érzéseket gerjeszsze, tenyésztesse, gyümölcsöztesse, de meg tudakozódó hallgatóinak is úgy felelhet a pap megnyugtatólag, ha a bibliában jártas! Három első esztendejében a pap olvasgassa a cura pastoralist, liturgikát, homiletikát, a kánonokat, az ó- és új-historiát, geografiát, hogy ezek mint vezérfonalak igazgassák őt tapasztalatlanabb éveiben. A negyedikben fogjon hozzá a polemica theologia „studérozásához“, hozzá foglalván az exegeticumokat, dogmát, morált; hogy ekképen a vallásesúfolók, vagy a mi vallásunkat megtámadók ellen, mind átalában a keresztyén vallást, mind különösen a magunk vallását „fundamentomosan oltalmazhassa“, de meg hallgatóinak netán eleibe terjesztett nehézményeire is megfelelhessen. Az ötödikben adja neki magát az egyháztörténelemnek, melynek gyönyörűséges szép mezején temérdek tárgyat találhat, mivel foglalkozzék.

Igy felkészülve iparkodjék akár szabadon választott, akár pályadijra tűzött tárgyakról értekezéseket készitени; a külföldi jelesebb műveket nyelvünkre leforditani, vagy más tudósok megjelent műveit megbirálni, közben-közben szükséges a régi latin és görög, valamint az újabb classicusokat olvasgatni. Igen hasznos Diariumot is tartani, melybe az olvasottakból jegyzéseket, kivonatokat készithetni, melyeknek újabb-újabb olvasásában „mint a kertész a maga összegyüjtött virágaiban úgy gyönyörködhetni.“

Ezen példák és a tapasztalás által jókul bizonyitott praxisok megérdemlik a követést, mivel rend és systema látszik az ilyenek munkáin, mely lelke a tudós ember foglalkozásának, de másként is csak igy láthatni egyszerre keresztül minden papi tudományokon, igy érezhetni azoknak egymástól való függését, elválhatlanságát, igaz levén az is, hogy csak az képezheti magát igazi Nagy pappá és tudóssá, ki a papi tudományok közül nem egyet kettőt, hanem mind együttvéve megtanulta és tudja, s ezekkel egyéb tudományokat is összekötött.

4. Mivel minden jó előmenetel a jó kezdettől függ, szükség

hogy az esperesek különös szemmel tartsák az ifjú lelkészek magános foglalkozását, canonica visitatiókor előkérjék az azon évben általuk készitett egyh. beszédek textusát, sőt némely darabokat „per extensum“ át is nézzenek, melyeknek megnézésében arra vigyázzanak: ha vajjon és miként veszi használát az ifjú pap a kezei közt levő könyveknek? dolgozik-e valamit maga eszével? nem él-e vissza henyeségre a nyomatott predicatiókkal, melyek azon okos czélból nyomattak, hogy azokat „mint mustrákat előttünk tartsuk“, nem pedig hogy azokat betűről-betűre elmondjuk! a catechismusi homiliákat a maga erejével dolgozza-e ki? végre meghagyja az esperes, hogy predicatiókat könyvnélkül mondják el és ne papirosból olvassák, mert ehhez ifjú korukban könnyebben hozzá szokván, vénségükre nagyon megkönnyebbitik magukra nézve hivatalukat, épületesebben is tanithatnak, kedvesebbek is lesznek hallgatóik előtt, „és a tanulás által a széjjeljárásnak is nyaka szegettetik.“

Boldog Isten! hol vagyunk ma e tekintetben? hol vannak azok a papi tanulószobák, azok a csendes méhesek, melyekben mindenütt ott lehetett látni a magánosságban munkálkodó vén papok Diáriumait, melyekből mi gyerekkorunkban sárkányt eresztgeténk!

II. szakasz. — Azon lelki tanitóknak megjutalmazásáról, kik a tudományok által magokat mások felett kitetszőképen megkülömböztették és érdemesitették.

Minden tudós megérdemli a tiszteletet, megbecsültetést, sőt jutalmat is. A tudományokkal foglalkozás önmagát megjutalmazza, mert egy belső gyönyörűséget ébreszt az emberben az, hogy hazájának, hitsorsosainak használ; mindazáltal szükségesnek, sőt illendőnek tartja a főkormányszék külső jutalmakkal is kitüntetni azokat, kik e nemben arra érdemesek. Azonban csak olyan jutalmazásokra terjeszkedhetik ki, melyeket helyheztetéséhez képest teljesithet, a melyek vagy tiszteletbeliek, vagy értékiek, minekokáért:

1. „Közönséges helybenhagyással“ elismertetik az érdem, a munkás és kitetsző szorgalmú lelkészek fáradozásai jegyzőkönyvbe vezettetnek, s az egész kerülettel megismertettetnek.

2. Tiszteletbeli előléptetésekben fogja őket részesiteni, ezek közül nevez ki a papi gyűlésekbe censorokat, könyvvizsgálókat,

superintendentialis assessorokat, a literaria deputatio tagjait, ezeket candidálja a professori kathedrákra s ajánlja más kerületekbe is; ezeket küldi egy vagy más fontos dologba deputátusoknak, a közvizsgákra itélőbirókul, s ezekre bizza az oskolakönyvek készitését.

3. Hogy az érdemetlenek érdemeseknek ne tartassanak, ezennel kijelentetik, hogy senki semmiféle egyházi megtiszteltetésre „valóságos és gyökeres tudományos érdem nélkül just nem tarthat"; úgy senki erre e nélkül ne is várjon, mások pártfogását és ajánlását arra a mire érdemetlen ki se kérje, mivel a „tisztelet koszorúja ott diszeskedik fonyadhatlan dicsőséggel, a hol az, az érdemesek fejét ékesiti."

4. Állit fel a superintendentia egy gyüjteményt, következő czimen: „Biographia eruditorum Verbi Divini Ministrorum Helveticae Confessionis in Superintendentia Trans Danubiana existentium", melybe a magukat valósággal érdemesitett lelkészek életrajzát beteszi és örökemlékül archivumába tartja, mely intézet a főjegyző által vezettetik, kötelessége levén évenként a közgyülésen jelentését e tárgyban beterjeszteni.

5. Állit fel a superintendentia egy kézirat-gyüjteményt ily czimen: „Bibliotheca Pannonica ex Manuscriptis eruditorum Verbi Divini Ministrorum Helveticae Confessionis Trans Danubianorum collectis adornata", mely a ker. archivum egy részét teendi, kezelője a főjegyző. — Ebbe tétetnek be a lelkészek munkái, melyeket költség nem léte miatt ki nem nyomathattak, hogy az elveszéstől megmentessenek s a maradéknak tudományos búvárkodás végett átadassanak. — (Ez lett volna az első kézirat-gyüjtemény nemcsak nálunk, de talán egész Európában.)

6. Munkás lesz a superintendentia abban is, hogy a magukat igy érdemesitettek jobb ecclesiákba áttétessenek.

7. A kiknek akár közmegbizás, akár önelhatározásukból irt munkáik a superintendentia költségén kinyomatnak, bizonyos tantième illeti őket, azontúl a közpénztárból is megjutalmaztatnak.

8. Azon nevezetesebb tudósok iránt, kik szegény sorsba hagyták hátra családjaikat, azzal a megjutalmazással is kiván lenni a superintendentia, hogy özvegyeiket, árváikat a „Szondiana és Szilassiana fundatióból gyámolitja", tanuló gyermekeikre a collegiumban főgond lesz, s kisebb gyermekeiket az e.-megyék tútor-

sága alatt neveltetvén „a tractualis vidualis fundatiókból — a hol ilyen cassa már felállitva van — segitendi".

Már most azt kérdezhetné valaki: minek tékozoltad te az időt ennek az antiqua historiának excerpállására! Felelet: azért, mert nagyon sokat lehet ebből tanulni! Vajjha sok egyetmás ma is igy volna!

Vigil.

Irodalom.

A „Protestans Pap" t. olvasóihoz!

Egy kötet szépirodalmi művet bocsátottam közre ily czim alatt:

„CSALÁNLEVELEK"

Elbeszélések, rajzok, képek, apróságok az életből.

Előfizetésre felhivást nem hirdettem, mert jelen szépirodalmi viszonyaink között az olvasó közönség már kész könyvet vár.

A „Csalánlevelek" terjedelme 10½ iv. Ára 1 frt. Kiállitása diszes. Tartalma a következő: 1. Katona dolgok. 2. A vörös boszorkány. 3. Nehány jellemvonás egy jeles oktalan állat életéből. 4. A tanfelügyelő úr Ő nagysága a sárfészeki népiskolában. 5. Kis dolgok, nagy bajok. 6. Felemás. 7. Őszi kép. 8. Hatvanezer forintos vőlegény. 9. Böngészet a humor mezején. 10. János diák története. 11. Assentatio.

A megrendeléseket kérem hozzám Kölesdre intézni. — Gyüjtőknek minden 10 példány után egy tiszteletpéldánynyal szolgálok.

Megjegyzem még, hogy midőn a „Csalánlevelek" kiadására magamat elhatároztam: határozottan számitottam a „Protestáns Pap" t. olvasóinak tömeges pártolására.

Minden tisztelettel

Kölesd, 1882. deczember hó. *Kálmán Dezső.*

—

A „Téli Ujság" czimü vallásos néplap Csécsi Miklós makói ref. lelkész úr által szerkesztve, a békés-bánáti ref. egyházmegyében létrejött „Vallásos iratokat terjesztő társulat" kiadásában megjelenik deczember, január és február hónapokban minden szerdán. A 13 számra terjedő folyam megrendelési ára 26 kr. Húsz egyszerre megrendelt példány portómentesen fog küldetni, de ennél kevesebb példányra a postabélyeg is számitandó (1—2—5 kr.) Előfizetési dijak Csécsi Miklós ref. lelkész úrhoz küldendők Makóra. A „Téli Ujság"-ot, valamint fentnevezett társulat többi — reméljük, mihamarabb megjelenendő — kiadványait, protestans

népirodalmunk és különösen protestans népünk érdekében, melegen ajánljuk t. paptársaink figyelmébe.

—

Megrendelési felhivás néhai Tót János népszerű halotti beszédei II-ik füzetére.

Egy éve lesz, hogy boldogult ipam néhai Tót János halotti beszédei egy füzetét sajtó alá rendeztem. A munka megjelenése után nagytiszteletű Haán Lajos a magyarhoni evang. egyetemes egyház főjegyzője, békés csabai lelkész és académiai tag a gyüjtemény folytatására buzditott. Ezen egyházi jelesünk, valamint több lelkésztársaim buzditásának és bátoritásának köszönhető, hogy a 2-ik füzetet sajtó alá rendeztem.

A munka 3 főrészre osztatott, az emberi életkorok tekintetbe vételével. Nevezetesen: fiatalok, (gyermek és ifjúkor), közép idejűek és öregek felett mondott gyászbeszédekre.

Tartalmazni fog e füzet 30 beszédet, 7 esetleg 8 sűrűen nyomatott iven.

Megrendelési ára a 2-ik füzetnek egy forint. A kik az első füzetet is megszerezni óhajtják, a két füzet dija 2 forint leszen.

A megrendelés postai utalványon eszközölhető s Nagy-Alásonyba, postahely Veszprémmegyében alulirotthoz küldendő.

Minden megrendelő bérmentve keresztkötés alatt kapja meg példányát.

Kiss Lajos, nagy-alásonyi lelkész.

—

1000 év — 1000 dal. Hazánk ezredéves fennállásának ünnepélyére egyik legszebb nemzeti emlék leend a „Magyar Dal-Album“ és „Magyar Daltár“ czimű vállalat, mely ama jubileumi nap elérkeztéig 1000 magyar népdallamot fog közölni zongorára alkalmazva minden hozzátartozó szövegeikkel együtt. E gyüjteményből már három kötet jelent meg az 1—600. számú dallamokkal és azok szövegeivel, mig most a IV-ik kötet van folyamatban, mely a 601—800. számú dallamokat és azok szövegeit — tehát új kétszázat — fog közölni. Irodalmunkban jelenleg ez az egyedüli vállalat, mely népünk dal- és zeneköltészetét gyűjti és hazánkban úgy mint külföldön terjeszti, hogy azt a jövőkornak is megmentse; tartalomra nézve máris legterjedelmesebb, mert már többet közölt, mint az összes hasonnemű vállalatok; az árát tekintve is legolcsóbb, mert jutányosságra nézve nincs hozzá hasonlitható zenemű. E nemzeti vállalat tehát valóban megérdemli minden magyar hazafi és honleány pártfogását. Megjegyzendő, hogy e gyüjtemény két részből áll, u. m. zongorára alkalmazott dallamkönyvből a „Magyar Dal-Album“-ból és ennek szövegkönyvéből a „Magyar Daltár“-ból. A „Magyar Dal-Album“ IV-ik kötete ismét 10 havifüzetben adatik ki, melyből az első füzet november hó elsején jelenik meg. Előfizetési ár egész évre: 10 füzetre 1 frt 80 kr., félévre: 5 füzetre 90 kr. Egyes füzet ára 25 kr. A „Magyar Daltár“ IV-ik kötete két félkötetben fog megjelenni, melynek együttes előfizetési ára 80 kr. Minden füzet bérmentve küldetik szét. Disz bekötési táblák a „Dal-Album“ egyes köteteihez 80 kr. Gyüjtőknek minden 6 egyszerre megrendelt példány után tiszteletpéldány adatik. Előfizetések legczélszerűbben postautalványon a „Magyar Dal-Album“ kiadóhivatalához Győrbe intézendők.

—

Megjelent az „Önügyvéd“ 3-ik kiadásának 14-ik füzete. (Irta Knorr Alajos, kiadja ifj. Nagel Ottó Budapesten, nemzeti szinház épületében.) E füzet-

bén a szerző ismerteti a felhivási kereseteket, nevezetesen kérkedés indokából, számadás iránt, a holtnak nyilvánitási eljárást és az elveszett okiratok megsemmisitése iránti eljárást, közli a közjegyzői okirat alapjáni eljárás szabályait, annak utánna áttér a kiváltságot elnéző hitelintézetek ügyeiben követendő eljárások ismertetésére, nevezetesen közli a magyar földhitelintézet, az osztrák-magyar bank és a kisbirtokosok országos földhitelintézete ügyeiben követendő eljárások szabályait; ezután értekezik a házassági válóperekről, különösen katholikus házassági ügyekről, a protestánsok és vegyes házassági válóperekről és az izraeliták válóügyeiről, végre megkezdi a kisebb peresügyi eljárás szabályainak ismertetését és tárgyalja a községi biráskodás körüli eljárást. Ezen igen érdekes és tartalmas füzet ára 30 kr. Az első tiz füzet mint a munka első félkötete külön fűzve is kapható. Ára 3 frt.

—

Az új magyar „ponyvairodalom“ nehány füzete „Jó könyvek“ czim alatt e napokban jelent meg. Az ország legnevezetesebb irói vállalkoztak arra, hogy műveikkel leszálljanak a ponyvára, hogy azt mind tartalmilag, mind alakilag megnemesitsék.

A tartalom és a feldolgozás jelessége iránt bő kezességet nyujt az a körülmény, hogy irodalmunk legjelesbjei csoportosultak máris a vállalat köré, úgymint: Abonyi Lajos, Ágai Adolf, Csiky Gergely, Endrődi Sándor, Eötvös Károly, Győry Vilmos, Györffy Iván, Jókai Mór, Kiss József, Komócsi József, Könyves Tóth Kálmán, Meyer Miksa, Mikszáth Kálmán, Reviczky Gyula; Szász Károly, Tolnai Lajos, Törs Kálmán, Vajda János stb.

A „Jó könyvek“-ből a következő füzetek jelentek meg: 1) „Mátyás király és Bente úr.“ Néprege Mátyás királyról. Versbe szedte Jókai Mór. 3 szép képpel. 24 oldal. Ára 5 kr. 2) „A ki a szentjét el nem adja.“ Elbeszélés. Irta: P. Szathmáry Károly. 3 szép képpel. 24 oldal. Ára 5 kr. 3) „Herczeg Eszterházy Miklós kalandjai, szárazon és vizen.“ Irta: Mikszáth Kálmán. 3 szép képpel. 24 oldal. Ára 5 kr. 4) „Mátyás király és a szegény varga.“ — „A czinkotai kántor.“ Irta: Jókai Mór. 3 szép képpel. 16 oldal. Ára 3 kr. 5) „Mátyás király és a gonosz kamarás.“ Irta: P. Szathmáry Károly. 2 szép képpel. 32 oldal. Ára 5 kr. 6) „Az ördög orsója, vagy a tolpányi boszorkány historiája.“ Irta: Mikszáth Kálmán. 2 képpel. 24 oldal. Ára 5 kr. 7) „Egy világhős gyermekkora. (Garibaldi ifjúsága.)“ Irta: Kálmán diák (Törs Kálmán.) 2 képpel. 24 oldal. Ára 5 kr. 8) „A falu koronája.“ Elbeszélés. Irta: Tolnai Lajos. 2 képpel 16 oldal. Ára 3 kr.

Különfélék.

A) Feleletek.

A 146. sz. kérdésre. E kérdést én intéztem tiszt. Guggenberger lelkész úrhoz. A „Prot. Pap“-ban két feleletet olvastam, azonban másként járnak el a kath. egyházban. — Felvetett kérdésem óta ép ily esetben tett tapasztalatomat mondom el: ugyanis egy ausztriai róm. kath. a vasútépitkezésnél egy év óta

tartózkodó mérnök itt házasságra lépett egy evang. vallású nővel. Az eljegyzés előttem történt, s miután határozottan nem tudtam, miként járjak el, az eljegyzési bizonyitványban megjegyeztem, hogy a vőlegényre nézve, kinek még irományait sem néztem át, felelősséget nem vállalok. E jegyespár ezóta a rom. kath. egyházban már egybe is kelt, tudakozódtam, miként járt el ez esetben a rom. kath. lelkész? Igen egyszerűen, mint értesültem: a rom. kath. lelkész a vőlegény illetékes helye lelkészi hivatalához egy eljegyzési bizonyitványt intézett, a jegyespár külföldön is az ottani törvények szerint ki lett hirdetve, a hirdetési bizonyitványt a kath. lelkész külföldről vette, s e folytán a jegyeseket össze is eskettette.

Nem kellene-e a felvetett kérdés esetében szintén igy eljárni?

Vallandt Károly, csikos-töttösi ev. lelk.

A 146. sz. kérdésre. Alkalmazandó rendeletnek tartom a d.-melléki ref. egyházkerület 1882. június 3. Budapesten tartott gyűlése jkönyve 18-ik szám alatt olvasható eme miniszteri intézvényt: „1881. okt. 20. 25,503. sz. a., melyszerint azon felmerült kérdés alkalmából, vajjon a birodalmi tanácsban képviselt tartományoknak 1868. május 25-én kelt hitfelekezeti törvénye az azon tartományokban honossággal biró, de katonai szolgálatban Magyarországon tartózkodó katonai személyekre is kiterjed-e vagy nem? zsinormértékül szolgáló elv gyanánt kijelentetik, hogy Magyarországban azon szabály követtetik, hogy a magyar állam területén tartózkodó mindennemű idegennek, ideértve az osztrák honosokat is, személyes állapota és jogképessége saját hazájának törvényei szerint itélendő meg.

Ezen elvből önként következik, hogy a közös hadseregben szolgáló osztrák honosoknak személyes polgári állapotára vonatkozó viszonyaik az osztrák törvények által szabályoztatnak, még azon esetben is, ha a magyar állam területén teljesitik katonai kötelességüket.

Ugyanez áll a házasságra és az ezzel kapcsolatos személyi viszonyokra nézve is; mert osztrák honosnak a magyar állam területén született gyermeke atyja állampolgárságát követi, és a szülék s gyermekek közti viszonyt illetőleg — mint p. o. az atyai hatalomnál — az osztrák törvények határozatai mérvadók.

Miheztartás végett lelkész urakkal közöltetik.“

Felfogásom szerint ezen miniszteri rendeletnek Magyaror-

ságot illetőleg zsinormértékül szolgálni kijelentett elve éppen a fennforgó esetre is tartozván, ama galicziai munkásnak, ha itt nősülni akar, szükséges megszereznie a hadkötelezettségének eleget tett okmányán kivül még keresztelőlevelét, konfirmálási, nőtlenségi (vagy özvegy, vagy itéletileg elválasztási), kiskorúsága esetében a szülék, vagy gyám, vagy rokonok, vagy gyámhatóság beleegyezési, honossági s galicziai otthonábani hirdetési, vagy felmentési és elbocsátási (dimissionalis) bizonyitványait; mely bizonyitványok még a mennyiben nálunk bélyegkötelezettség alá esnének, és mégis bélyegtelenek volnának, az 1873. hivatalos kiadású pénzügyi törvények és szabályok 54. §-a értelmében a magyar kir. adóhivatalnál felülbélyegezendők!

Kimiti László, ref. lelk.

B) Kérdések.

149. A mult 1881-ik év aug. havában egy — állitólag — másfél év óta folytonosan Slavóniában, deskováczi pusztán lakó uradalmi kertész, szászországi születésű, evang. vallású, 25 éves férfiú, és vele hét hónap óta együtt lakó bajor születésű, evang. vallású, 22 éves nő jelentkeztek nálam törvényes házasságralépés, illetőleg összeeskettetés végett. Azon ellenvetésemre, hogy az 1868. 53. t.-cz. 20. §-a folytán — melyszerint „bármely bevett vallásfelekezethez tartozó oly hitsorsosok, a kik külön egyházközséget nem képeznek, kötelesek csatlakozni a saját vallásfelekezetökhöz tartozó s hozzájuk legközelebb eső oly önálló egyházközséghez, mely a magyar állam területén belöl létezik“ — mint evangelikusok, általam, mint ref. lelkész által még kevésbé elfogadhatók s összeeskethetők, azt felelték, hogy ők tényleg nem tartoznak semmiféle egyházközséghez; s a helyett, hogy őket egyszerűen, ridegen elutasitottam volna, igazán, sorsuk iránti szánakozó érzelemtől, nem pedig a 4 frt. palástdijtól indittatva, a dolgot végrehajtani megkisérlettem. — Magam némi tájékozhatása végett tudakozódtam egy hozzám legközelebb eső evang. lelkészi hivatalnál, de választ nem nyertem. — A férfiú okmányai voltak: keresztelőlevél, konfirmálási, katonaságbóli kimustráló (Ausmusterungsschein) és nőtlenségi bizonyitvány; a nő okmányai: keresztelőlevél, bajor-honossági, hajadonsági bizonyitvány, és a szülék házasságba beleegyezési nyilatkozata, s mindezen okmá-

nyok a törvény értelmében, a pécsi kir. adóhivatal által kellőleg bélyeggel is elláttattak. — Majd az idő folytán történt hivatalos egyházlátogatás alkalmával véleményt kérve, a nt. küldöttség egyik tagja határozottan, a másik tagja pedig, mivel az egybekelni akaró felek evangelikusok, tekintettel az 1868. 53. t.-cz. 20-ik §-ára, csak huszáros bátorságom föltétele mellett tanácsolta az összeesketést. — Végre is egy legtekintélyesebb helyről nyert — ugyan magánjellegű, de általam mégis döntőnek elfogadott eme — tanács folytán: „nevezett felek minden nehézség és baj nélkül copulálhatók, ha előbb 3-szor ki lettek hirdetve illető lelkészeik által, vagy dispensatiót és dimissiót nyertek", az egész dologgal felhagytam.

Kérdem, hogy az 1868. 53. t.-cz. 20. §-a daczára is tulajdonképpen „senkiéi", vagyis sehová nem csatlakozott, úgy az emlitettem idegen, mint a már Slavoniában született, vagy tőlünk oda vetődött evangelikus és reformált prot. felek, a minők itt a velünk szomszéd határos Slavóniában nem ritkán találkoznak, s hirdetés és elbocsátás, vagy összeesketés, vagy vegyes házasság esetében csak hirdetés és elbocsátás, s eshetőleg összeeskettetés végett jelentkeznek: a saját felekezetük, vagy a másik prot. felekezet lelkésze által is elfogadandók-e, vagy egyszerűen a nevezett 1868. 53. t.-cz. 20-ik §-a értelmében elutasitandók? Tekintet nélkül minden egyébre, és igy arra is, hogy prot. felekezetünknek elhagyására is indittathatnak. *Kimiti László,*
ref. lelk.

150. Jön a lelkészhez egy jegyespár övéivel együtt a kihirdetés czéljából. Bemondják a jegyesek szüleik neveit. A lelkész felnyitja a keresztelési anyakönyvet s látja, hogy a menyasszonynak nincs atyja, azaz a jelenlevő anyjának törvénytelen gyermeke. Igaz, hogy az anya a bediktált atyával egybekelt s voltak is törvényes gyermekeik; igaz, hogy a menyasszony általánosan annak a bizonyos atya gyermekének tartatik; hanem az anyakönyvben nem az. S a legnagyobb baj az, hogy az atya nem él.

Már most hogyan hirdettessék s hogyan anyakönyveztessék a menyasszony: anyja vagy atyjának vezetékneve alatt is? Mert tagadhatatlan, hogy ennek úgy is s igy is kellemetlen következményei lehetnek. *Barsi.*

151. Ohajtanám tudni, hogy a két testvér prot. egyház

között is követtetik-e a törvény: hogy a vegyes házasságból származott gyermekek nem szerint követik a szülék vallását; avagy a nagy-geresdi egyezmény tartatik-e fönn? *N.*

152. Egyik filiámban három felekezet van. Mind a három egyházgyülekezet filia. A kath. egyháztól eltekintek. A prot. filiák hivei jobban követik egymást szokásban. A ref. lelkész úr az eljegyzéseket a filiabeli tanitóra bizza. Jönnek tehát én hozzám is hiveim: tegyünk mi is úgy, sok fáradtságtól megkimélném őket. Az igaz — mondám, — csakhogy a nagy felelősséggel járó házassági ügyekben a tudomásszerzést nem bizhatom egy másikra, a kit valamely ebbeli elkövetett hiba végett soha senkisem vonhat kérdőre. — A felelet persze nem legjobban tetszett, mert hát miért teheti ezt az m . . . ref. lelkész úr?!

Az én nézetem ebben körülbelül ki van mondva, hanem másoktól szeretném hallani, mit szólanak a m . . . ref. lelkész úr eljárásához, a mennyiben a nép szeret példát venni, s ilyen módon saját lelkészének eljárását gyanúsitani? *N.*

A „PROTESTANS PAP" HARMADIK ÉVFOLYAMÁNAK TARTALMA.

I. KÖLTEMÉNYEK.

		Füzet	Lap
1.	Szegény ember sóhaja. Sántha Károly . . .	I.	1
2.	A III-ik Zsoltár. Filep Mihály	II.	37
3.	A III-ik Zsoltár. Pap Gábor	III.	81
4.	Szülői áldás confirmatiókor. Hochhut után németből. Csermák Kálmán	IV.	133
5.	Az 57-ik Zsoltár átdolgozása. Filep Mihály . .	V.	167
6.	Aratáskor. Bényei Gábor	VI.	203
7.	Te Deum laudamus Witschl után. Sántha Károly .	VII.	241
8.	Estveli ének. Börzöli Gábor	VIII.	277
9.	CXXXIX-ik Zsoltár. Borsody Béla . . .	IX.	317
10.	LXV-ik Zsoltár. Pálóczi Czinke István . . .	X.	355
11.	XLVI-ik Zsoltár. Borsody Béla	XI.	395
12.	Ujévkor. Sántha Károly	XII.	435

II. CZIKKEK.

1.	A házassági jog és a házassági itélőszékek. M. S. .	I.	2
2.	A lelkész mint katecheta. Bognár Endre (Az Ur imája katechisálva, lásd „Prot. Pap" m. évfolyam 479, 522, 557, 603 lapjait) . . .	I.	24
	Folytatás	V.	187
	Folytatás	VI.	220
	Folytatás	VII.	265
	Vége	VIII.	298
3.	Nyilt levélre nyilt válasz. Kálmán Dezső . .	I.	28
4.	Az egyházi adó végrehajtásának ügyéhez Margócsy Kálmán	II.	38
	Folytatás és vége	III.	112
5.	Egy kis csöndes polemia. Guggenberger János .	II.	64
6.	Zsinat után. Édes Ábrahám	III.	84
	„ „ Folytatás és vége		134
7.	Lelkészi hivatalos főbb tudnivalók betűrendben a dunamelléki ref. egyházkerületi gyülés 1865 —1881.		

		Füzet	Lap
	évi jegyzőkönyveinek számai szerént megjelölve Kimiti László	IV.	149
8.	Inditvány. Sz. I.	IV.	152
9.	Positivismus és modernismus. Nagy Ignácz	V.	168
10.	Az egyházi fegyelem. Poór József	V.	192
11.	Protestáns népirodalom. Kálmán Dezső	V.	204
	„ Folytatás és vége	VI.	242
12.	Az egyházi levéltárakról. Kálmán Farkas	VI.	224
13.	Az egyházi énekről. Döröcskei	VII.	269
14.	Nyilt levél tiszt. Kálmán Dezső úrhoz. Csécsi Miklós	VIII.	278
15.	A papi szolgálati évek korpótlékáról. Fejér Gyula	VIII.	302
16.	Utmutatás. Vigil	VIII.	305
	„ Folytatás	IX.	344
	„ Folytatás	X.	382
	„ Folytatás	XI.	425
	„ Folytatás	XII.	467
17.	Imairók figyelmébe. Borzsák Endre	VIII.	307
18.	Észrevételek a zsinati törvények szentesitése ügyében leérkezett miniszteri intézvény felett. Szerkesztők	IX.	318
19.	Egyházi beszédeink között legyen összefüggés. Lágler Sándor	IX.	341
20.	A lelkészi körök szervezése. Fejér Gyula	IX.	346
21.	A lelkészi körök szervezése. Novottny Alajos	X.	356
22.	A szarvas-csabai papi értekezlet jegyzőkönyve	X.	384
23.	Valláspolitikai jegyzetek. Döröcskei	XI.	396
24.	Pro memoria Vigil	XI.	428
25.	Inditvány a vasárnap megszentelése tárgyában. Liszkai János	XII.	436

III. HOMILETIKAI DOLGOZATOK.

A) Egyházi beszédek és imák.

Ünnepiek, időszakiak, alkalmiak.

1.	Farsangi tanitás. Ahlfeld után Kálmán Béla	I.	9
2.	Böjti. Polgár János	II.	42
3.	Husvéti. Szabó József. Dráva-palkonyai ref. lelk.	III.	91
4.	„ „ „ „ „ „	III.	98
5.	Husvéti. Földvári László	III.	104
6.	Pünkösti. Sz. I.	IV.	141
7.	Közvizsga idején. Könyves Tóth Kálmán	V.	182
8.	Vetéskor. Nagy Lajos, m.-atádi ref. lelk.	VIII.	289
9.	Hálaadás a nyár és ősz áldásaiért. Szabó József szalonnai ref. lelkész	IX.	321
10.	Reformaczió ünnepén. Farkas Mihály	X.	360
11.	Reformáczió ünnepén. Tantó János	X.	365

		Füzet	Lap
12.	Őszi. Kupay Dénes.	X.	371
13.	Advent első vasárnapján. Polgár János	XI.	401
14.	Advent délután. Földvári László	XI.	408
15.	Advent délután. Földvári László	XI.	414
16.	Karácsonyi. Thebusz János	XII.	439
17.	Karácsonyi. Szabó József, szalonnai l..	XII.	447
18.	Év utolsó napján. Szabó József, szolonnai l.	XII	452
19.	Uj évi. Kálmán Dániel	XII.	457
20.	Harangszenteléskor. Farkas Gejza	II.	53

Közönségesek.

1.	Az első bűn. Szabó József, nemeskei l.	II.	50
2.	Corruptio. Szabó József, szalonnai l.	V.	176
3.	A világ gyűlölete. Varga Lajos	VI.	209
4.	Minden ember hordozza saját terhét. Kupai Dénes	VII.	249
5.	Az ismeretlen Isten. Balla Árpád	VII.	256
6.	Nincs mentségünk. Kund Samu	VIII.	281
7.	Szenteljük meg a vasárnapot. Farkas Mihály.	IX.	328
8.	Vasárnapi ima. Bersier után Feleki József	VII.	264
9.	Az egyházi év gondolatai. Gáncs Jenő.	I.	20
	Folytatás és vége	VI.	219
10.	Dispositiók. Kring Miklós.	VIII.	297
11.	Gondolatok. Ahlfeld nyomán Lágler Sándor	X.	379
12.	A szószék evangeliuma. Gáncs Jenő	XI.	423
	Folytatás	XII.	465

B) Szertartási beszédek és imák.

1.	Keresztelési beszéd. Kupay Dénes	II.	61
2.	Keresztelési „ Németh Zsigmond	IV.	146
3.	Keresztelési „ Dömötör Bertalan	X.	376
4.	Kath. egyházból áttérő felvétele. Lágler Sándor	VIII.	300
5.	Esketési beszéd. Pálóczi István	I.	17
6.	Esketési „ Pazar István	IX.	332
7.	Esketési „ Bognár Endre	XI.	420

C) Halotti beszédek és imák.

1.	Egyetlen gyermek felett. Lágler Sándor	VI.	215
2.	Ima öreg felett. Vadászy Pál	VIII.	294
3.	Halotti beszéd ifjú nő felett. Zsigmond Sándor	IX.	335
4.	Halotti ima öngyilkos nő felett. Zsigmond Sándor	XII.	462

IV. IRODALMI ROVAT.

II—XII. számokban.

V. KÜLÖNFÉLÉK.

59.	Kérdés: Kath. apa és ev. anya leánya, kik 1868 előtt keltek egybe, confirmálható-e? II. évf.	IV.	168

		Füzet	Lap
	Felelet: II. évf. V. 197. VI. 235., 236., 237. VII. 279. VIII. 316. III. évf. V. 105.		
68.	Kérdés: Nem illetőségi helyén született gyermek születése helyén kereszteltetvén: itt vagy illetőségi helyén anyakönyvezendő? II. évfolyam . .	VII.	282
	Felelet: II. évf. VIII. 321. IX. 350., 351. III. évf. IV. 156.		
70.	71. Kérdés: Törvényesen elvált nő, ha előbbi férje testvéréhez akar nőül menni: szükséges-e a sógorsági akadály alól fölmentvény? Másodizben özvegy nő nőül mehet e dispenzatio nélkül első férje testvéréhez? II. évfolyam	VII.	282
	Felelet: II. évf. VIII. 322., 323. X. 400., 401., 402. III. évf. V. 195.		
75.	Kérdés: Hirdetett, de elbocsátott házasulandók folyószám nélkül az esk. anyakönyvbe beiratván, ily jegyzettel: „akadály nem jelentetett" ellátott kivonat pótolhatja-e a szokásos hird. bizonyitványt? II. évfolyam	VII.	284
	Felelet: II. évf. VIII. 356. X. 404. XI. 438. III. évf. V. 196.		
84.	Kérdés: Menti-e a bélyeg nélkül anyakönyvi kivonatot kiadó papot ilyes megjegyzés: „Csak bélyeggel ellátva érvényes . . . " ? II. évfolyam . .	VII.	287
	Felelet: II. évf. IX. 362., 363. III. évf. IV. 156.		
109.	Kérdés: Vegyes vallású jegyesek közül a kath. fél hozzánk térvén: történhetik-e a hirdetés az áttérés befejezése utáni 6 hét eltelte előtt? II. évfolyam .	XIII.	542
	Felelet: II. évf. XIV. 581. XV. 612. III. évf. III. 118.		
110.	Kérdés: Ohajtandó volna, ha valaki kidolgozná, hogy az anyakönyvi kivonatok minő esetekben adhatók ki bélyegmentesen? II. évfolyam .	XIII.	542
	Felelet: II. évf. XIV. 584. XV. 613. III. évf. I. 31. III. 122.		
111.	Kérdés: Minő módozattal léptették életbe paptársaink azon miniszt. rendeletet, mely szerint a szülék házassági bizonyitványa bekövetelendő? II. évfoly.	XIV.	582
	Felelet: II. évfoly. XV. 614. III. évf. I. 32.		
113.	Kérdés: Helyesen cselekszik-e az a ref. pap, ki pápista búcsújáró helyen lelkészkedvén, proprio motu minden halottját, a csecsemőket is, elkiséri, házi ima s áldással temeti stola nélkül? II. évfoly.	XIV.	582
	Felelet: II. évf. XV. 619. III. évf. I. 33., 34. II. 73. IV. 157.		
114.	Kérdés: Idegen ajkú jegyesek egy vagy mindkét nyelven szerkesztett esküforma alkalmazásával esketendők-e? II. évfolyam .	XV.	620

		Füzet	Lap
	Felelet: III. évf. I. 34. II. 74.		
115.	Kérdés: Kath. pap protestánssá levén s tanárkodása helyén, hol prot. pap nincs, prot. papi functiókat dijtalanul végezni ohajtván: ily czélból fölszentelhető-e, s ünnepélyes alkalmaknál ornatusban megjelenhet-e mint a filiának képviselője? II. évf. Felelet: III. évf. II. 75.	XV.	620
116.	a) Kérdés: Özvegyek egybekelésénél miféle okmányokat követeljen a lelkész, hogy a bigamia megkötését kikerülhesse? II. évfolyam . Felelet:	XV.	621
116.	b) Kérdés: Nazarenus gyermek anyakönyvezéseért kérhet-e a pap valami dijat? II. évfolyam . Felelet: III. évf. II 76 IV. 160.	XV.	622
117.	Kérdés: 1868 előtt kötött vegyes házasságból r. kath. anyának leánygyermeke, ki kath. templomban kereszteltetett ugyan, de a szülék kívánságára ev. hitben neveltetett s confirmáltatott: férjhezmenetelekor kötelezhető-e arra, hogy az ev. hitre való áttérés formalitásainak eleget tegyen? II évfolyam Felelet: III. évf. II. 77.	XV.	622
118.	Kérdés: Vegyes párok válópere a kath. püspökségnél évekig huzódván, a prot. fél jó eredménynyel mi módon sürgesse azt? II. évfolyam . Felelet: III. évf. II. 78. IV. 160.	XV.	622
119.	Kérdés: Rendetlen életű gyermekek dorgálhatók és megfeddhetők-e szüleik koporsójánál tartott gyászbeszédben? II. évfolyam . Felelet: III. évf. II. 78. IV. 161.	XV.	622
120.	Kérdés: Vizsgálati fogoly a gyóntató pap ez agendai kérdésére: „megismered-e és vallod e, hogy bűnös vagy, Isten és emberek itéletére méltó!“ igy felel: „Nem vagyok bűnös, csak gyanú alatt vagyok befogva.“ Helyesen cselekedett-e a pap, midőn általánosan tett kérdésére „igen“ választ nyervén, kiszolgáltatta az úrvacsorát? III. évfolyam . Felelet: II. 79.	I.	35
121.	Kérdés: Ha a felekezeti népiskolai mulasztási esetek, daczára tanfelügyelői meghagyásnak, nem birságoltatnak: mit tegyen a lelkész? III. évf. . Felelet: II. 79.	I.	36
122.	Kérdés: Ha a közs. elöljáróság vasárnap reggel adót exequál s napestig adót szed? III. évf. . Felelet: II. 79.	I.	36
123.	Kérdés: 18 éves korában önkényt beállott s 3 évi tényleges szolgálatot teljesitett katona nősülhet-e		

		Füzet	Lap
	engedély nélkül a 3-ik korosztályból kilépte előtt? III. évfolyam . . . . . Felelet: II. 80. IV. 163.	I.	36
124.	Kérdés: Börtönből kiszabadult, polgári jogvesztésre ítélt egyén, ki javulás jeleit nem mutatja: lehet-e keresztapa, násznagy? . . . . . Felelet: IV. 164.	I.	80
125.	Kérdés. 1868. előtt prot. anyától törvénytelen ágyból született, de kath. pap által megkeresztelt, semmi vallásos nevelésben nem részesült férfi, mily vallásúnak tekintendő? . . . . . Felelet: IV. 164. V. 196.	II.	80
126.	Kérdés: Kiderülvén, hogy a megkeresztelt leánygyermek törvénytelen szülött és anyja kath., a törvénytelen viszony a pápai szentszék által a férfiú halála után törvényesittetvén. mi a teendő a jegyzet rovattal, mely már az előbbi tévedés kiigazitása folytán elfoglalva van? . . . . . Felelet: V. 197. 198.	III.	126.
127.	Kérdés: Elfogadható-e siketnéma koma, ki az agendai kérdéseket nem érti s feleletet azokra nem adhat? . . . . . Felelet: V. 199. VI. 230. VII. 272.	III.	127
128.	Kérdés: Vagyontalan vak ifjú házasságát megakadályozhatja-e a községi elöljáróság? . . Felelet: V. 199. VI. 231.	III.	127
129.	Kérdés: Van-e joga az egyháztanácsnak egy oly egyént, kinek a községben telke van, mely bérbe van adva, de ki más egyházközségbe költözött, hová adózik: — telke után megadóztatni? . . . . Felelet: V. 199.	III.	129
130.	Kérdés: Kihirdetett házaspár mellett egy ki nem hirdetett pár hallgatagon esküszik, és ezek összeesküvése is anyakönyveztetik. Az utód e pár gyermekét kereszteli s törvényesnek irja be, de egybekelésük törvénytelen módja bejelentetik: mi a teendő? Felelet: V. 200. VI. 231.	III.	127
131.	Kérdés: Confirmálatlan, templomba soha nem járt egyén halálos ágyán úrvacsorát kiván: teljesitendő-e? Felelet: V. 201. VI. 231.	IV.	165
132.	Kérdés: Ha más vallásúnak ismert, felnőtt egyének jőnek úrasztalához: elutasitandók-e vagy részesitendők a szent jegyekben? . . . Felelet: V. 202. VI. 233.	IV.	165
133.	Kérdés: a) Tekinthetjük-e vallásunk hiveinek azokat, kiknek szülei, vagy maguk állitólag hozzánk		

		Füzet	Lap
	áttértek, de áttérésüknek anyakönyvben nyoma nincs? b) Mi az eljárás, ha hozzánk térni kivánók illetékes lelkészei az áttérést akadályozza oly ürügygyel, hogy nyelvöket nem érti stb. . . . Felelet: VI. 234.	IV.	166
134.	Kérdés: Kath. házaspárból a férj protestanssá lesz s törvényesen elválik nejétől: a) szükséges e a nőnek is áttérni, hogy újabb házasságra léphessen? s ha áttért: b) az egyh. törvények megtartása mellett köthet-e újabb házasságot vagy c) újabban meg kell inditani a pert volt féje ellen? . . Felelet: VI. 234., 237.	IV.	166
135.	Kérdés: Mostohájával tiltott viszonyban élő előkelő ember ellenében mi a helyes eljárás? . . Felelet nem érkezett.	IV.	166
136.	Kérdés: Félhet-e fegyelmi eljárástól az a ref. pap, ki a zsinati törvényekben előirt uniformist mellőzve, reverendában végzi hivatalos functióit? . Felelet nem érkezett.	V.	202
137.	Kérdés. Gyakoroltatik-e és hazánk mely vidékén a katechizatio a heidelbergi kátéból? Szószékről, vagy magyarázó, kérdező s feleltető modorban? Iskolásokkal-e vagy serdültebbekkel? Ezek feljáratására minő erkölcsi s anyagi kényszer alkalmaztatik? Felelet: VII. 274.	VI.	239
138.	Kérdés: A Duna által kivetett, föl nem ismerhető holttest melyik lelkész által anyakönyveztessék? . Felelet: VIII. 311. IX. 351., 352.	VII.	274
139.	Kérdés: Halva született gyermekek egyh. szertartással temetendők-e? . . . . . Felelet: VIII. 312. IX. 352.	VII.	274
140.	Kérdés: Külön helyi illetékes jegyesek akadálytalan esketéseért mindkét fél papja felelős-e saját egyháza tagjáért, vagy csak az esketö lelkész a felelős, és igy a hird. bizonyitványon kivül egyéb okmányokat is követelhet? . . . . Felelet: VIII. 313. IX. 352., 353.	VII.	274
141.	Kérdés: Illetéktelenül elkereszteltekről az anyakönyvi adatok egy év mulva tétetvén át hozzánk: az evidentiában tartás szempontjából mily módon történjék az ily utólagos elanyakönyvelés? . . Felelet: VIII. 313., 314. IX. 353.	VII.	275
142.	Kérdés: Eltünt — kivált ha gyilkosság gyanúja forog szóban — beanyakönyvezendő-e a halottas anyakönyvbe?	VIII.	315

		Füzet	Lap
	Felelet: X. 389.		
143.	Kérdés: Czélszerű volna-e oly intézkedés, hogy az esketö lelkész az elbocsátó lelkészt hivatalosan értesiteni tartozzék az egybekelés megtörténte felöl?	VIII.	316
	Felelet: IX. 353.		
144.	Kérdés: Eltemethetjük s anyakönyveztetjük-e az oly egyént, ki hol katholikusnak, hol felekezetünkbelinek mondotta magát?	IX.	354
	Felelet: X. 390.		
145.	Kérdés: Annyakönyvi kivonat kiadható-e nem rokon személynek, közhatósági vagy rokoni felhatalmazás nélkül?	IX.	354
	Felelet: X. 390.		
146.	Kérdés: Galicziai munkás, ev. vallású, hadkötelezettségének elegett tett, 2 hónap óta itt lakik, nősülni akar: mi az eljárás?	X.	394
	Felelet: XI. 430., 431., 433. XII. 473., 474.		
147.	Kérdés: A ref. zsinati törvények érvénybe lépvén, s ezek értelmében csak rendes és s. lelkész s theol. deák prédikálhat. A közelgő kar. ünnepek alkalmával kilencz napból öt ünnep levén s tizszer kellvén prédikálni: hogy segitsen magán az oly lelkész, kinek theol. deák nem jut?	XI.	433
	Felelet:		
148.	Kérdés: Helyes- és törvényszerű-e, hogy némely s. lelkész több egyházmegyébe is bekebelezteti magát egyszerre? He nem: miért nem kisérlik meg az illető egyházmegyék e visszaélés beszüntetését?	XI.	434
	Felelet:		
149.	Kérdés: Külföldön született, Slavoniában lakó, vagy hazánkból oda vetődött prot. jegyesek ha ott semmiféle egyházközséghez nem tartoznak s házass. hirdetés, esketés vagy elbocsátás végett nálunk jelentkeznek: elfogadhatók-e?	XII.	475
150.	Kérdés: Menyasszony, ki törvénytelen szülött, s habár anyja utóbb férjhez ment, de ő anyakönyvileg nem törvényesittetett, s anyjának férje elhalt: anyja vagy atyja neve alatt hirdettessék s anyakönyveztessék-e?	XII.	476
151.	Kérdés: Prot. felekezeteknél is követtetik-é a törvény a vegyes házasságból származott gyermekek iránt, vagy a n.-gerezsdi egyezmény? . .	XII.	476
152.	Kérdés: Filiában házassági eljegyzések felvétele bizható-é az ottani tanitóra?	XII.	477